

BILTEN SLOVENSКИH KATOLIŠKIH IZOBRAŽENCEV (SKI)
IN SOCIALNE AKADEMIJE

LETNIK 7

ŠTEVILKA 1 ■ APRIL 2002

Društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI)

Pred drugo svetovno vojno so se slovenski katoliški izobraženci zbirali pod okriljem Akademskega starešinstva, ki je nato nadaljevalo delo v Argentini, kjer deluje še danes. Doma je začel zbirati izobražence Jože Strgar, dipl. ing. agr., leta 1985 ob pomoči p. Mihe Žužka. Ker tedaj ni bilo mogoče niti misliti, da bi se registrirali kot civilnopravno društvo, so v cerkvenem okviru ustanovili Medškofijski odbor za izobražence (MOI). V njem so delovali mnogi današnji vidni javni delavci in politiki. Začeli so izdajati list za študente in izobražence Bilten, ki je danes prerasel v revijo Tretji dan. Po zmagi demokracije so mnogi vodilni člani MOI odšli v politiko in vse je bilo treba začeti znova. Leta 1994 smo na občnem zboru sklenili, da se preimenujemo v društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI). Od jeseni 1994 smo tudi civilnopravno registrirani. Podružnice (klubi) SKI pa so zaživele po vsej Sloveniji. Redno prirejajo predavanja in razprave o perečih družbenih temah. Med člane sprejemamo vse, ki jih zanima globlje reševanje vprašanj našega časa na osnovi krščanskih vrednot. Letošnja članarina je 3000 SIT in vključuje naročnino na interno glasilo ZRNO SKI, ki ga bomo pošiljali neposredno na naslove članov.

Slovenski katoliški izobraženci smo z mednarodno pomočjo in ob sodelovanju Inštituta za filozofijo in družbeno etiko pri Teološki fakulteti v Ljubljani leta 1997 ustanovili Socialno akademijo (SAK). Namenjena je vsem, ki se želijo udeleževati javnega življenja, pa bi se radi prej poučili o pravnih, socioloških, filozofskih in moralnih tako teoretičnih kot praktičnih osnovah tega delovanja na področju gospodarstva, politike, javnega obveščanja in drugod. Take akademije že dolgo časa uspešno delujejo na Zahodu, posebno v Nemčiji in Avstriji.

Študij je izredni, traja eno leto in obsega približno 200 ur. Slušatelji, ki naj bi imeli vsaj srednješolsko izobrazbo, se zbirajo med šolskim letom ob koncu tedna v Ljubljani ali Mariboru. Diplome SAK bodo prav gotovo odpirale vrata do delovnih mest, kjer je javno delovanje bistveni sestavni del. Letos smo vpisali četrto generacijo slušateljev.

ZRNO, Interno glasilo SKI

Ljubljana, april 2002, letnik VII, številka 1

Izdaja Društvo SKI, Slovenska cesta 19, 1000 Ljubljana

Žiro račun 50101-678-704092, tel. /((fax.): (01) 421 82 65 (60)

domača stran: www.drustvo-ski.si; e-pošta: ski@drustvo-ski.si

Urednik: dr. France Cvelbar

Oblikovanje naslovnice: Jan Kocbek

Jezikovni pregled: Barbara Gantar Močnik

Naklada 500 izvodov

ISSN 1408-1911

Uvodnik

REŠI SVOJO DUŠO

(Velikonočna misel)

Reši svojo dušo vidimo napisano na mnogih misijonskih križih. Zdelo se je, da to geslo povzema vse imperitive krščanstva. Na prvo katekizemsko vprašanje: "Čemu smo na svetu ali kako naj živimo?" odgovarja: "Zato in tako, da rešimo svojo dušo." Izgleda, da je navodilo tako popolno, da ne potrebujemo drugih navodil.

In vendar so na zadnjih misijonih to geslo opustili. Najbrž se je izkazalo, da ga ljudje razumemo preveč različno. Predvsem je nevarno, da bi ga razumeli kot navodilo, naj se izločimo iz tega sveta, ki "človeka omadežuje" in se posvetimo neposredno samo svoji duši. Hodimo v cerkev, molimo, naše roke pa morajo biti čiste.

Ob takem razumevanju skoraj ni prostora za bližnjega in njegove stiske. Če vidimo v javnem delovanju predvsem hudičevo delo, postane tako geslo opravičilo za socialno nedejavnost. In vendar: kristjan ni kristjan, če ne "živi" v skupnosti. Tudi zveličati se ne more sam. Človek se zveliča ob drugih in po njih. V zveličanje vodijo roke, umazane od dajanja, in ne čiste roke, ki se niso nikoli stegovala k bližnjemu, ga milovale ali mu kako drugače "umivale noge".

Da se človek zveliča, ni dovolj samo preprost imperativ in njegovo ozko spolnjevanje. Treba je odriniti na široko. "Reši svojo dušo" namreč vsebuje tudi evangelijske očitke: "Lačen sem bil, pa mi niste dali jesti, žejen sem bil, pa mi niste dali piti, bolan sem bil, pa me niste obiskali" z modernimi dodatki "Vedeli ste za napake, krivice in laži v svoji okolici ali družbi, pa zaradi "miru" niste opozorili nanje, ali se celo zastavili za to, da bi se odpravile" ali "Ko sem

z ranami obdam obležal sredi ceste življenja, ste pogledali stran, ali se celo obregnili vame in šli dalje”.

“Reši svojo dušo” torej ni ravna državna cesta, ki vodi naravnost do cilja, ampak vijugasta kozja steza, ki vodi od lačnega do žejnega, do po krivico obsojenega, do žrtve razbojnikov, do nebogljenega otroka, do iščočega mladostnika ter naprej do vseh izobčenih in pozabljenih.

“Reši svojo dušo” pomeni biti v tem svetu in ne biti od tega sveta.

“Reši svojo dušo” pomeni braniti nemočne.

“Reši svojo dušo” pomeni goreti v ljubezni.

“Reši svojo dušo” pomeni graditi božje kraljestvo na Zemlji.

“Reši svojo dušo” pomeni spreobrnitev.

F. Cvelbar

Vinko Ošlak

Vstajenje mrtvih in nihilizem

V naslovu sta pojma “vstajenje” in “nihilizem” postavljena kot pomenski, moralni, filozofski in nazadnje kot verski nasprotji. Nihilizem, da ga lahko uporabimo kot nasprotje vstajenju, prek vstajenja pa večnemu življenju, ki je cilj in smisel vstajenja, mora pomeniti prepričanje, da je s smrtjo vsega konec in po njej ni več ničesar.

Beseda “nihilizem” je samo navidez filozofskega porekla. Porojena v nemški romantiki, menda prvič zapisana v Jacobijevem pismu Fichteju leta 1799, je prišla na veliki svetovni oder v romanu Turgenjeva *Očetje in sinovi* leta 1862. Šele pozneje si prisvojijo ta izraz tudi filozofi in pri njih ne pomeni nič drugega, kakor le radikalno obliko skepticizma: spoznavnega, moralnega, verskega in političnega, predvsem pri Nietzscheju, ki pa v tem prav tako ni dosleden, saj zanikuje le zato, da bi postavil še kaj višjega, da bi “prevrednotil vse vrednote”. Na ravni logike se mora nihilizem soočiti z istim protislovjem kakor skepticizem ali agnosticizem. Če nam bit ni dostopna, potem je vseeno, ali biva ali se samo bivajoča dozdeva. In komu se lahko dozdeva, če je v resnici ni? V resnici

nihilizem kot psevdofilozofska poza, saj več kakor poza skoraj nikoli ni bil, ne meri na to, kar formalno zanikuje ali postavlja pod vprašaj: bit samo, po njej pa vse njene fenomene in med fenomeni človeka in njegov svet. Nihilist meri na Boga, čeprav mu izstreljena krogla nebogljenno pade na stopalo kakor v nekaterih Disneyevih risankah. A tudi tu ga dohiti isto protislovje. Če Boga ne bi bilo, potem bi bilo od tu naprej vseeno, ali je ali pa ga ni. To, kar nihilist v svoji predstavi izniči, ni samo bit, ni samo njen začetnik in vzdrževalec, temveč tudi nihilizem sam in z njim njegov propovednik. Ugotavljanje nihilističnega stavka, še bolj pa njegovo vneto propagiranje, in v prejšnjem stoletju smo vsi oglušeli od gromovniške moči tega propagiranja, je samo po sebi huda kršitev osnovnega nihilističnega načela. Pristni nihilizem bi molčal, bi ga v resnici nikoli ne zaznali. Bil bi kakor črna luknja v vesolju, ki ne požre le vsega, kar se ji približuje, temveč tudi vso svetlobo, v kateri bi jo sploh utegnili zaznati, a nazadnje tudi opazovalca, ki bi se ji toliko približal, da bi lahko zaznal njen obstoj. Po svoje se je Nietzscheju to tudi zgodilo. Da se drugim to ne dogaja, ni toliko sreča

njihove usode, temveč nepristnost njihovega nihilizma. Črna luknja, tudi črna luknja filozofskega nihilizma, namreč požre samo tistega, ki se ji res skuša približati. Kibicu, ki od daleč meče vanjo svoje akademske kamenčke, se ne bo zgodilo nič. In samo tisti, ki ga ta nauk požre, kakor je požrl Nietzscheja, je pravi nihilist in ne šaljivec, kakor so jih polne sodobne filozofske katedre in revije. Ločevati moramo torej med pristnim in igranim ali zlaganim nihilizmom, kakor moramo ločevati tudi med pristnim in zlaganim realizmom. Kakor v veri ni dovolj ponavljati Gospod, Gospod, v resnici pa iskati svojo tovarišijo pri Gospodovih sovražnikih, tako tudi v filozofiji ni dovolj ponavljati afirmacijske stavke realistične ontologije Aristotela in Tomaža, pri tem pa dejansko biti slep, gluhi in brezčuten za dejstva sveta.

Če je tako, potem prava nasprotnika nista realist in nihilist, temveč na eni strani pristni realist proti lažnemu in na drugi strani pristni nihilist proti zaigranemu. To ne pomeni, da sta pristni realist in pristni nihilist na isti ravni, da je med njima simetrija enakega dojetja resnice. Vsekakor pa to pomeni, da živi pristni nihilist v predpoverju resnice, tudi če je od njene nihilistične črne jame najprej posrkan, kakor je bil to Nietzsche, medtem ko sta nepristni realist in nepristni nihilist, spet ne v simetriji, a vsekakor v veliki bližini med seboj, zelo daleč od resnice, daleč za celo polarnost in bistveno nepremostljivost. Ne le, da sta oba pristna in oba zlagana v paru tesne bližine, v resnici je celo tako, da je drugi skrit v

prvem, manjši v večjem, zmoten v spoznanju, a resničen v namenu v onem, ki je v obojem resničen. Pristni realist ima v sebi skritega pristnega nihilista. Tudi največjega filozofa je obhajal dvom, ki je bistvena kvaliteta nihilizma. Ne samo filozofa. Bil je trenutek, ko je Sin človekov, ki je druga Božja oseba, podvomil in bil v nekem smislu predstavnik pristnega nihilizma.

Ta dvom pa se je oglasil le nekoliko pred tem, kar bi imelo biti njegovo nasprotje – pred samim vstajenjem. S tremi dnevi razlike. Iz tega lahko izvlečemo sklep, da je pristni nihilizem za pravim verskim in filozofskim spoznanjem zmota, ki pa je od resnice najmanj oddaljena. Če bi Boga res ne bilo, v smislu razodetja in filozofskega spoznanja, potem bi imel izmed vseh drugih nazorov prav nihilizem. Brez Boga bi bilo ne le to, česar tako ali tako ni, temveč tudi to, kar kakor koli je, v bistvu nič. Neabsolutna bit, kar sta kozmos in človek v njem in vse druge reči in bitja, je namreč sploh kaj šele na ozadju absolutne biti, Boga. Pristni nihilist je tisti najrazumnejšimi pod modrimi, ki to uvidi: moti se, ko govori o Bogu in ga zanika – a prav ima, ko mu njegovo sklepanje pokaže na koncu računa nič. Vendar tudi do svoje zmote pristni nihilist ne pride po enaki poti kakor njegov navidezni podoben nepristni nihilist. Pristni namreč izgubi Boga, ker mu je njegove očitvidne prisotnosti v svetu, predvsem na ravni pravičnosti, premalo. Nepristni ga ne izgubi, ker ga tudi nikoli ni imel, temveč se mu skuša izogniti, ker bi ga njegova preočitvidna prisotnost v svetu motila. Zato

je pot iz pristnega nihilizma v vero in filozofski realizem najkrajša, medtem ko je pri nepristni obliki ta pot najdaljša ali kar neskončna. In vendar tudi nepristni nihilizem ni najbolj nespametna oblika naziranja. Tudi ta ima vsaj v enem prav: če Boga ni, je svet in človek na njem dejansko nič, čeprav ima ta nič začasno obliko nečesa obstoječega.

Najbolj nespameten nazor tako ni niti pristni niti nepristni nihilizem, saj celo nepristni še vedno jasno kaže na konsekvence podmene o Božjem nebivanju. Najbolj neumen nazor je vesel optimizem in naivno predfilozofsko in predrazodetveno dojemanje sveta kot nečesa realnega zgolj zato, ker nam tako pripovedujejo čuti vida, sluha, vonja, okusa in otipa. Tudi ta pogled na svet in človeka je v bistvu nihilističen, saj je stvar brez Boga nična tudi, če za to ne ve in če se za kaj ima. To pa je prevladujoče naziranje človeštva, žal tudi krščenega in še z drugimi zakramenti blagoslovljenega človeštva. Nihilizem se moti samo na pol – ko zanikuje Boga, a iz tega izpelje pravilno konsekvenco, čeprav te konsekvence ne izpelje dosledno in radikalno, kar bi se nujno izrazilo v osebnem ali kolektivnem samomoru. Zato je nihilista, posebej še pristnega, razmeroma lahko pripeljati do krstilnega kamna. Usoda in pot slovenskega misleca, pokojnega profesorja Dušana Pirjevca, to lepo izkazuje.

Trd oreh pa je ta, ki ga kralj David v 14. psalmu grobo, a natančno in upravičeno označi: *Bedač pravi v svojem srcu: "Ni Boga."* Mimogrede: tudi zaradi

tega verza bi se morali vsi judje in kristjani že davno znajti na sodišču, saj ob prebiranju ali prepevanju tega psalma, in to je naše opravilo, neprestano žalimo svoje bližnje, ki niso dovolj razumni, da bi bili vsaj nihilisti, temveč nad prepadom ničča, sedeč na veji drevesa, ki ga pri koreninah objedata črna in bela miš dneva in noči, kakor pravi indijska prispodoba, ob rjoventju tigra pod drevesom in ob sikanju kače, ki se približuje po veji, brezbrizno segajo po vabljevih češnjah ničča, ki dozorevajo na sosednji veji, in pri tem spregledajo in preslišijo vse, kar jim sicer grozi. A tej žalitvi se ni mogoče izogniti. Razumnost je trajna žalitev nerazumnosti – in kaj je lahko brezumnejše, kakor pa s takim prostodušnim optimizmom in naivnim vitalizmom sedeti na tej veji in zaradi nekaj češenj ne videti resnice? A če je razum žaljenje nerazuma, potem je narobe, nerazum, ne žaljenje, saj razuma, kjer je, ni mogoče žaliti, temveč žalostenje razuma. Če neverni, ki ga kralj David imenuje z grobim, a doslednim imenom bedaštva, doživlja vernega in njegov stavek kot trajno žalitev in ga zato tudi mora v tej ali oni obliki preganjati ali vsaj prezirati, potem doživlja verni svojega nevernega brata in njegov absurdni stavek kot trajno žalostitev – in kaj je ravnanje, ki edino ustreza žalosti, če ne neprestano dodajanje k ljubezni in sočutju, kakor naroča vera!

Vstajenje je potrditev obeh: realista in nihilista, verujočega in obupanega – obup je pač edina prava drža doslednega nihilista. Potrjuje namreč, da stvar, ki ni

deležna vstajenja, vstajenja v novem redu bivanja, nujno pade v nič. Zato bo verujoči ob tej potrditvi vztrajal v upanju, najprej do lastnega vstajenja po smrti, nato pa tudi do vstajenja vsega stvarstva po poslednji sodbi. Neverujoči, kolikor je nihilist, posebej še, če je pristni nihilist, pa bo spregledal vsaj to, kaj je stvar, ki pred seboj nima perspektive vstajenja, da je ta stvar po svojem bistvu nič, nič tudi že tedaj, ko še obstaja, in bo obupal. Obup pa je, kakor nas uči Kierkegaard, a tudi že Jobova knjiga in velik del velike literature, tudi slovenske, če milost tako hoče, in milost hoče vedno, kadar hoče tudi človek sam, priložnost za dojetje in sprejetje stavka vere. Celo vera vernih je v življenju večkrat prekinjena s pavzo obupa, da se v njem prenovi in preizkusi. In nazadnje: vera njega, ki je sam predmet vere, Božjega Sina, celo ta vera je bila prekinjena s trenutkom obupa, saj človek v njem, ki je tudi Božja oseba, ni veroval lažje, čeprav globlje, kakor veruje človek v človeku. Obup, če je to pravi obup in ne samo besedno in igrano obupavanje, ki je postalo že značilna sestavina sodobne literatske ali sofistične poze, se mora končati tam, kamor meri bodisi vera bodisi nihilizem: v sprejetju vere ali pa v odklonitvi življenja. V krstu ali v samomoru.

Obup, tudi obup načelnega nihilista, ne samo trenutnega, kakor je kdaj vsakdo izmed nas, tudi Sin človekov je to bil, je del in vrh pasijona, ki spremlja človeka na vsakokratno Golgoto. Na tem križevem potu, ki mu nihče ne uide, tudi tisti lahkomišelnih veseljak, ki ga ima psalmist

za bedaka, ne, pa čeprav s tem nima nič početi, nismo vsi zasramovani in bičani, nismo vsi s trnjem kronani in opljuvani, nismo vsi razpeti na križ v taki ali drugačni obliki – vsi pa smo deležni povzetka in bistva vseh teh muk, namreč obupa. Tudi lahkomišelnih namreč obupa, a ta tedaj in tako, da mu je iz tega najtežje najti rešitev. Nauk vere in spoznanje filozofskega realizma nas ne obvaruje pred obupom – obvaruje pa nas, ko ji je navržena milost, da bi v obupu ostali ali se po njem pogubili; najprej po telesu, nato tudi po duši.

V nihilizmu tako ne iščimo nasprotnika, v resnici je to velik zaveznik vere in uvod vanjo. Kdor ne postane nihilist do sveta, ne more postati pozitivist do onstranstva. Ta svet sam po sebi, odtrgan od Stvarnika, je dejansko nič in je njegov ustreznih komentar nihilizem. Ko list s tem pojmom obrnemo, bomo našli napis pod upodobitvijo te ali one postaje križevega pota ... A danes se ne srečujemo s problemom nihilizma, ta se, kakor smo malo prej pokazali, na koncu tako ali drugače razreši sam. Naš problem je vera v vstajenje od mrtvih. Raziskave javnega mnenja, tako te v Sloveniji, kakor tudi po drugih državah, kažejo podobno sliko: večina prebivalstva tako ali drugače veruje v obstoj Boga, vsaj v nekakšno "višjo moč" nad nami, kakor pravi ljudstvo. Tako v Sloveniji, kakor tudi drugod, pa izrazita manjšina, ne manjšina vsega prebivalstva, temveč večina sicer verujočih, odklanja vero v vstajenje od mrtvih in večno življenje v drugem svetu. Vsaj na logični ravni je to nesmisel. Vsa vera, tudi vera v obstoj Boga, predvsem pa etične

konsekvence vsake take vere, stoji in pade z vero v vstajenje po smrti in večno življenje.

Tudi v tem je razvidna genialnost očeta laži. Dovolj dobro pozna človekovo inteligenco, da ve, da s frontalnim napadom ne bo veliko dosegel. Večina ljudi ima dovolj zdravega razuma, da ne sodi v kategorijo iz Davidovega psalma. Človek zdrave pameti, tudi če ne pozna besed filozofija ali teologija, uvidi, da umetnina narave, ki ni tako imenovana "inštalacija" sodobnih šaljivcev v naših prismojeno vodenih galerijah, temveč je prava in nedosegljiva umetnina, potrebuje Umetnika. Na umu zdrav človek uvidi, da mehanizem kozmosa, usklajeno navit v vseh njegovih dimenzijah, potrebuje Inženirja. In kdor je količkaj priseben in mu niso v kakem zavodu oprali možganov, uvidi, da življenje, od najpreprostejšega, ki pa je tudi v tem še vedno neskončno zapletenejše in skrivnostnejše kakor vse človeške zamisli in uresničitve, pa do človeka samega, z optično tehniko očesa, z zvočno tehniko ušesa, z vso kemijsko tehnologijo prebave, predvsem pa z vso kibernetičnostjo živčevja in možganov, nujno potrebuje Očeta. Na tistih nekaj odstotkov lahkomišelnih ali zavedenih, ki zanikajo obstoj Boga samega, pošlje veliki hudič periferne, manj inteligentne, pohabljenе in obrabljene hudičke. Njihova naloga je tako ali tako samo: vzdrževati že obstoječe stanje. Pravo misijonsko podjetnost pa razvija knez laži tam, kjer vera sicer je, a ni dosledna, ni poglobljena, predvsem pa nima dovolj povezave z vsakdanjim življenjem. Tja pošilja veliki

hudič sobrate vsaj z maturo v žepu, kakor pošilja v središče krščanstva samo take z opravljeno habilitacijo ... Njegova strategija je namreč najesti vero od znotraj. Ne tajiti Boga, s tem ne bi veliko opravil, pač pa znotraj vere spodnesti nekaj bistvenih stebrov, med njimi predvsem najbistvenejšega, vero v vstajenje od mrtvih in večno življenje pri Bogu. Bog naj postane Aristotelov demiurg, ki filozofsko brežhibno zapolnjuje ontološko vrzel, ki pa se ne zanima več za svoje stvarstvo in predvsem ne za človeka. Takšen bog, tako meni padli strateg, bo čez čas sam po sebi postal človeku odveč in bo brez hujšega prizadevanja od spodaj izginil iz človekovega srca.

To je najgenialnejše, česar se je mogoče domisliti v središču večne teme. Urediti tako, da človek zdravega razuma ne pride navzkriž s tem razumom, saj je razumu s konceptom demiurga, zgolj hladnega in nezainteresiranega inženirja vesolja, zadoščeno. Napasti velja upanje, ki se ne more opreti zgolj na razum. Spodbiti je treba vero v vstajenje od mrtvih in večno življenje v blaženi odrešenosti.

Ta peklenški projekt je v veliki meri uspel. Uspel sredi krščanstva samega. Ljudje naj mirno verujejo, kar je razumno, da je "nekaj nad nami" – pomembno je, da to "nekaj" ne obuja od mrtvih in ne podeljuje odrešenega večnega življenja. A to ima svoj nasledek. Kjer ni obuditve od smrti, tudi ni sodbe; in kjer ni sodbe, ni zakona. Človek, ki zgolj z razumom uvidi obstoj demiurga, a tega ne dopolni z verskimi resnicami razodetja, zapisanega

in živetega ter dotrpetega po Božjem Sinu samem, lahko sestavi svoje zgolj razumsko spoznanje s poljubno etiko in njeno moralno prakso. Nakana je skoraj perfektna: k zameglenemu prepadu pogube optimistično korakajo ljudje z vero v obstoj nezainteresiranega boga in s prepričanjem, da je po smrti vsega konec. Lepo je imeti, z vidika zla, pogubljene nevernike, a veliko slastnejši za zlo so pogubljeni verniki!

A vendar: dogodek vstajenja bi bil bistveno okrnjen, ko bi bilo zlo tako zmagovito, kakor se na prvi pogled zdi. Vstajenje pa ne pomeni samo, da je Kristus vstal. Tudi človek z njim vstane, a ne samo po smrti telesa, temveč že prej, ob majhnih delnih umiranjih njegovih posameznih sestavin. Predvsem je mogoče vstati tudi iz obupa, pa naj gre za obup na ravni doživljanja ali pa za obup, do katerega pripelje nihilistično mišljenje. Nihilizem, če ga izpeljemo do konca, se mora končati z dvojim: ali s popolnim obupom, katerega posledica je samomor – ali pa z majhnim predsmrtnim vstajenjem v novo upanje, katere posledica je vera.

Vstati je mogoče tudi iz lahkomišelnega lažnega optimizma in

vitalizma v streznjeni realizem, ki priznava obstoj trikratne dvojnosti: tega in drugega sveta, duha in snovi, Boga in njegovega stvarstva. In tudi bistvene nesimetričnosti in hierarhičnosti teh dvojic: ta svet ni simetričen drugemu in mu je podrejen; snov ni simetrična duhu in ji je podvržena; stvarstvo ni simetrično Bogu, kakor mislijo panteisti, in je Bogu pokorno – izvzemši človeka, ki lahko pokorščino tudi odreče. To je vstajenje iz nerazumnosti v razumnost, iz nereda v red. In šele ko so te reči urejene, lahko človek uspešno dela red tudi v stvareh svojega vsakdanjega osebnega in javnega življenja, tudi v politiki, gospodarstvu, kulturi in znanosti.

Najvažnejše od teh malih vstajenj pred velikim in dokončnim vstajenjem po smrti pa je vstajenje iz hladu nihilistične brezbriznosti do temeljnih dejstev sveta in brezčutnosti do drugih bitij in oseb v gorečo zavzetost za resnico, pravico in lepoto.

Veliko vstajenje v drugem svetu je sicer dar in ne zaslužnost – in vendar je utemeljeno na majhnih vstajenjih tostran živega človeka, na vstajenju iz nihilizma srca in pameti v realizem duše, ki po naravi stremi po najvišji blaženosti.

Prebrano v nedeljo, 18. marca 2001
ob 19. uri v cerkvi Marijinega oznanjenja
pri frančiškanih v Ljubljani.

Kako živim (svoje) krščanstvo?

Uvod

Na prvi pogled bi človek rekel, da je „oni” svet, se pravi to, čemur v filozofiji in teologiji pravimo transcendenca (lat. *transcendere* = prestopiti na ono stran), neviden, ta svet, v katerem nam je nekaj časa živeti, pa naj bi bil viden. To naj bi bila po prepričanju večine ljudi glavna razlika med obema svetovoma. Ta razlika naj bi veljala tudi za te, ki v obeh svetovih prebivajo: Bog, angeli in svetniki naj bi bili bistveno nevidni, človek, živali, rastline in mineralni svet pa naj bi bili vidni. Most med „vidnim” in „nevidnim” naj bi bila vera, kajti človekova znanost tega mostu, kakor ljudje menijo, ne more postaviti. Verujemo torej, ker ne vidimo, tako ljudski glas.

O tem, kar se zdi tako samoumevno in zanesljivo, pa je mogoče podvomiti. Dvom v filozofiji ni zanikanje njenih spoznanj, temveč trkanje na vrata boljših in višjih spoznanj. Prav tako dvom v veri ni zanikanje stavkov vere, temveč trkanje na vrata globlje in močnejše vere. Dvonom se boji tisti, ki v filozofiji ne razume in ki v veri dejansko ne veruje.

Ker je težje odgovoriti na vprašanje, ali morda vsaj delčkov tega, čemur pravimo „oni svet”, vendarle ne vidimo, začnimo raje z vprašanjem: Ali je vse, kar

obstaja in biva na „tem svetu” zares mogoče videti? Saj že številnih materialnih stvari in pojavov ne moremo videti. Zraka ne vidimo, marsikdo je – če že ne v resnici, pa vsaj v filmski burleski – razbil steklena vrata, ki jih ni videl ... Ne vidimo elektrike, vidimo le nekatere učinke električnega toka. Ne vidimo največjega čudeža na tem svetu, ki ga ne moremo izpeljati niti iz mehanike niti iz organike niti iz splošnega nauka o življenju: življenja samega! Vidimo njegove učinke, a življenja samega ni še nihče videl, kakor recimo vidimo truplo ali pa živo telo, v katerem je življenje. A eno je živo telo, ki ga vidimo, drugo pa je življenje samo, ki ga dejansko ne vidimo! Ne vidimo niti vegetativne, kaj šele živalske ali človeške duše, še toliko manj vidimo osebo in duha. Če bi si zares znali predstavljati, kaj vse v kozmosu „tega” sveta obstaja in kaj od tega lahko s svojimi očmi vidimo, bi morali presenečeno ugotoviti, da v fiziološkem smislu vidimo le neznamen delček tega, kar obstaja – in še to ne v celoti in ne v vsej globini obstoječega. Lahko vidimo kamenček, lahko s pomočjo leče vidimo njegov najmanjši fizični delec, za to, da vidimo molekulo in atom, a še to v zelo meglenih obrisih, moramo uporabiti

elektronski mikroskop, v čisto osnovno enoto in obliko snovi pa nimamo nikakršnega vpogleda. Načelno vedno vidimo le neko površino, nikoli tudi globine! Smo torej tudi in že na „tem” svetu v vse, česar ne moremo videti, in to je skoraj vse, kar obstaja, ko lahko fiziološko zares vidimo le zelo neznamenit izsek obstoječega, v vse drugo prisiljeni verovati, če je vera most do nevidnega?

Kako pa je z „ono” stranjo, je ta za nas res povsem nevidna? Kaj pa številna videnja in prikazovanja, pri katerih smo v posameznih primerih upravičeno zelo zadržani in skeptični, a jih popolnoma ne moremo zanikati? In če je vera most do nevidnega, ali potem tisti, ki so taka videnja doživeli, vero izgubijo, ker tega mostu ne potrebujejo več? Prav nasprotno, ti ljudje, ki izpričujejo videnje tega, kar je normalno nevidno, se v svoji veri po takem dogodku še okrepijo in poglobijo. Vera torej očitno ni most med vidnim in nevidnim, kakor se na prvi pogled zdi, temveč je nekaj, kar je vidu zelo podobno, mu je, kakor pravimo, analogno: vera je vid duše, je uvid intelekta! Brez daru uvida, ki vidi za celo stopnjo bivanja več, kakor vidi vid, bi ne mogli sešteti niti dveh najpreprostejših števil, bi ne mogli izreči niti najpreprostejšega logičnega stavka, bi ne mogli niti združevati niti razstavljati pojavov in njihovih jezikovnih izrazov – pojmov. Ne bi mogli reči „gozd”, ker bi bilo za nas vsako drevo poseben, ločen pojav, četudi stoji blizu drugih. Ne bi mogli reči niti „drevo”, ker je tudi to že zbirni pojem, ne pa poimenovanje vsakega drevesa posebej. Vse to, s čimer naš

fiziološki vid šele dobi pravi smisel, da namreč lahko uzremo skupine pojavov, ki po svojem bistvu sodijo skupaj in da med njimi lahko izločimo tiste, ki so sicer v bližini, a po bistvu tja ne sodijo, je možno samo zato, ker ima poleg fiziološkega vida zunanjih oči tudi dar notranjega vida, najprej intelektualnega, ki mu pravimo uvid, nato pa še globljega duhovnega, ki mu pravimo videnje. Vera tako ni nič drugega kakor obzorje in polje uvida in videnja, je to, kar nam osvetli in prikaže notranje oko razuma in notranje, še bolj notranje oko duha. Zato lahko na pravilnost vere sklepamo, kar omogoča uvid s filozofskim pojavom razvidnosti, evidence; pravilnost vere pa lahko tudi preprosto doživimo, in to je še globlje in zanesljivejše dojetje njene resnice, z videnjem duha in v duhu.

Navajeni smo na stavek, da je Bog „skriti Bog” – *Deus absconditus*. Pri tem pozabljamo, da je tudi človek „skriti človek” – *Homo absconditus*. Vidimo človekovo postavo, ob raztelesitvi tudi njegove organe, ne moremo pa videti človeka samega. Vidimo učinke njegovih dejanj in njegovega izražanja, ne vidimo pa njega samega. A celo narava, živa in mrtva, tudi najpreprostejša in najmanjša, je še vedno polna tega, česar človek ne more videti. Kakor pri človeku tudi pri naravi vidimo le površino teles in telesnih delov vse do celice in njenih sestavin, nihče pa še ni videl narave same, tudi ta je – *Natura abscondita* – „skrita narava”.

Sklicevanje materialističnega ateista na to, kar „vidi”, je govorjenje površnega,

intelektualno manj zahtevnega in zmožnega človeka. Izhaja namreč iz naivne predstave o svetu in o sebi, da gleda neposredno v resničnost, da jo neposredno lahko otiplje in da je podoba sveta, ki si jo tako preprosto sestavi, pravilna. Krščanska filozofija ne beži v drugo, idealistično skrajnost, po kateri bi naša čutila ne bila nič drugega kakor norčevanje iz našega uma in bi nam pošiljala slike, ki v ničemer ne ustrezajo resnici. Krščanstvo je usklajeno z razumno aristotelsko realistično filozofijo, ki uči, da čutila sicer zaznavajo realni svet, ki torej resnično obstaja in ni zgolj halucinacija naših čutov, vendar pa nam čutila ne posredujejo natančne in celotne slike sveta. Velik del sveta, živih bitij na tem svetu in še posebej človeka, tako ostaja skrit in te ontološke, se pravi bitno temeljne skritosti ne more povsem razkriti niti naj sodobnejša znanost.

Kaj pomeni „verovati“?

Vera je uvid naravnega in videnje duhovnega uma o realnem obstoju absolutnega bitja (Boga), ustvarjenega in opazujočega bitja (človeka) in ustvarjene ter opazovane stvari (vesolja). Šele ob tej predpostavki, ob tem temeljnem uvidu lahko človek razvije druge, nižje ravni spoznavanja, kot so opazovanje, povezovanje in razlikovanje, sklepanje. Zaman kliče „dokaze“ tisti, ki že vnaprej ne veruje v obstoj uma, ki je zmožen resničnost dokazati uvideti in priznati. Dokazati nikoli ni mogoče izigravati proti uvidu, ker je na podlagi nekaj temeljnih

uvidov kakršnokoli sklepanje in dokazovanje sploh mogoče. Tudi najboljši dokaz obtiči na plitvini, če ga človek na koncu preprosto ne uvidi, če ga torej ne dojamemo v pasu vere. Vera torej ni manj zanesljiv način spoznavanja, kakor misli sodobni površni človek, temveč prav nasprotno: vera je na dnu kot temelj našega spoznavanja, vera pa je tudi nad njim s svojim seganjem v presežno, v transcendentalno, kamor zgolj znanstveno mišljenje, ki operira s porajanjem hipotez in njihovim zavračanjem, ne more seči. Organ za vero, za naravno in za nadnaravno vero, se pravi uvid in videnje, je neprimerno razvitejši, natančnejši in zanesljivejši od organov za čutno spoznavanje sveta.

Vere tudi ne moremo dati ob bok neveri, kakor da bi šlo za dve enakovredni izbiri. Prvič noben pojav, ki ga poimenujemo tako, da zgolj pritaknemo besedi nasprotnega pojava predpono ali pripono, temu prvemu pojavu ne more biti enakovreden. Ne-razumnost ne more biti enakovredna razumnosti. Brez-up ne more biti enakovreden upu. Ne-vera ne more biti enakovredna veri. Pojav, katerega poimenovanje pridobimo z rabo pripon, je v osnovi parazit na pojavu, ki ga označuje besedni koren. Ne-vera je tako parazit vere. Človek najprej veruje, šele nato svojo vero tako osiromaši in skazi, da ta novi pojav, ki pa za vedno ostane odvisen od prvega, imenuje nevera. To resnico izraža tudi jezik. Za vero pravimo, da je lahko šibka ali močnejša, da je plitka ali globoka. Kakšna pa bi lahko bila „močna“ nevera; kakšna bi bila

potem šele „globoka” nevera? Nevera, kakor vsi pojavi, katerih poimenovanja naredimo z negativno pripono, ima samo dve dimenziji, ima samo površino, nima pa globine. Vero je mogoče stopnjevati, nevere ne! Električni tok, ki ga vključimo, lahko po napetosti ali jakosti stopnjujemo ali znižujemo – če tok izključimo, tega ni mogoče več niti stopnjevati niti zmanjševati. „Da” in „ne” sta sicer polarni izjavi, vendar nista simetrični. Pristanek lahko raste ali pada, odklonitev pa je dokončna in je ni mogoče stopnjevati. Tak primer imamo tudi v naravi. Od točke absolutne ničle po Kelvinovi lestvici ($-273,15^{\circ}$ po Celziju) se lahko temperatura brez konca dviga, pod absolutno ničlo pa je ni mogoče še naprej nižati. In kaj je vera, kakor metafizična temperatura človeka? Zavrnitev in zanikanje Boga imamo pri absolutni ničli, ki je ni mogoče več stopnjevati. Vse, kar je več kakor absolutna ničla, pa je temperatura naše vere, ki jo je vedno mogoče stopnjevati.

Vera je na začetku in na koncu človekovega zorenja. Veruje nevedno otroštvo in veruje modra starost. Vmes pa je dana možnost padca na najnižjo raven in v najprimitivnejšo obliko vere, ki se kaže in predstavlja kot ne-vera. K neveri je še posebno nagnjen polizobraženec, ki so ga prepričali, da kaj ve in razume, v resnici pa samo pomni vrsto naučenih opredelitev. Oba slovenska klasika sta to uvidela, obžalovala, kolikor sta za nekaj časa tudi sama postala žrtev te zablode in se iz vsega na koncu ponorčevala. Prešeren

govori v svojem pretresljivem sonetu *Vrbi: de b' uka žeja me iz tvojga sveta / speljala ne bila goljfiva kača!* V tej želji po učenosti je torej skrita goljufiva kača, ki človeka zapelje in zastrupi. Cankar, Prešernov prozni brat, pa govori o „tuji učenosti”, ki ga je odtujila domu in samemu sebi. Klasikom, kot sta to bila Prešeren in Cankar, se skoraj ne more zgoditi, da bi ostala ujeta v nevarnem srednjem pasu intelektualne in duhovne rasti in dozorevanja, ki se tako rad spogleduje z zanikanjem tega, na čemer vse stoji, vsekakor pa je ta preizkušnja dokaj nevarna predvsem za povprečnega človeka, ki ga nekaj naučenih, a slabo premišljenih in še manj razumljenih fraz v lastnih očeh tako povzdigne, da izgubi tla pod nogami in v svoji trmoglavosti ne dobi več stika z vero, iz katere je sicer začel rasti in v kateri naj bi tudi človeško dozorel. Kakor pravi francoski znanstvenik Pasteur: „Malo znanja človeka od Boga odtuji, veliko znanja pa ga Bogu približa.”

Verovati „po svoje” ...

Na svetu nimamo samo nekaj velikih „svetovnih verstev”, kakor jih imenujemo (krščanstvo, islam, budizem, hinduizem, šintoizem, animizem), potem velikega števila manjših verskih skupin, ki jim navadno pravimo „sekte”, ker so nastale tako, da so iz izročila svoje prejšnje vere izvzele ožji sektor verskih sporočil in se s tem zoženim sektorskim verovanjem osamosvojile, temveč tudi prav toliko osebno obarvanih ver, kolikor je na svetu

ljudi. Vsakdo živi v razponu najbolj splošne in minimalne skupne vere človeštva v nekaj, kar je dr. Zamenhof, oče mednarodnega jezika esperanta, imenoval *forto mistera* – skrivnostna moč, pa do najbolj osebnega dožemanja verskih resnic, do iskrenosti v izpovedovanju teh resnic in do zavzetosti za življenje, ki je v skladu z njimi.

Pred leti je neka gospa vprašala dr. Sakrauskega, nekdanjega superintendenta evangeličanske Cerkve na Koroškem, kakšne so razlike v pojmovanju evharistije med katoličani in evangeličani. Odgovor je bil za preprosto slovensko vernico presenetljiv. Nekako takole: Draga gospa, verjemite mi, da je med dvema katoličanoma, ki hkrati poklekmeta k obhajilni mizi, navadno veliko večja razlika v pojmovanju tega, k čemur sta pristopila, kakor pa med običajnim katoličanom in evangeličanom v isti zadevi ... Eno je namreč nauk kakega verskega občestva, drugo pa je dožemanje tega nauka pri vsakem posamezniku. Tu smo pri vprašanju interpretacije, se pravi razlage verskih besedil in izročil. Ob tem se je spotaknil Luter in vsi drugi za njim. Obljubljali so nekaj, česar človek ne more obljubljeni: da je mogoče brati Božjo besedo brez človeške interpretacije. Tudi če umaknem iz katoliške izdaje Svetega pisma obsežno razlago, s tem niti za las nisem zmanjšal deleža interpretacije pri branju. Izbiram lahko samo med boljšo in slabšo interpretacijo, ni pa si mogoče izbrati nikakršne, saj je nevednost sama najmočnejša in najbolj enostranska interpretacija. Biti v branju Svetega pisma

določen po nepoznavanju njegovih verskih, kulturnih, zgodovinskih, arheoloških in drugih ozadij, je seveda veliko hujša ovira za kolikor toliko dobro branje, kakor pa imeti bogato razlago, v kateri je morda nekaj teženj, odkritih ali zakritih, s katerimi se ne morem strinjati. Tudi naši evangeličanski, reformirani, anglikanski in drugi protestantski bratje in sestre berejo Sveto pismo, pa naj bo še tako okleščeno vsake razlage, skozi očala osebne interpretacije, brušena in polirana z izobrazbo, kulturo, versko zrelostjo in intelektualno kapaciteto, ki jim je dana.

Nihče nima v osebni interpretaciji vere oz. njenih virov in resnic, zagotovila, da je njegovo razumevanje v skladu z resničnim duhom teh virov in resnic. V tem smislu je vera vsakega človeka vera v spoznavni negotovosti. To priznava Cerkev sama, ko se pri pravem razumevanju vere ne sklicuje na posamezno osebo, temveč na vero občestva, na vero celotnega Božjega ljudstva. Vera posameznika, tudi če je umeščen v vodstveni hierarhiji Cerkve na najvišjem mestu, je s spoznavnega vidika, v odnosu do resnice, negotova – oporo zanesljivosti najde šele v skupni veri Cerkve. Zato krščanstvo ni individualistični sistem, kakršen hoče biti gibanje „nove dobe“, ki zavrača verske strukture in se sklicuje na vero posameznika. Na tej točki je spodrsnilo tudi Lutru in drugim protestantskim očetom, ki so menili, da je posameznik zmožen pravilne interpretacije verskih virov in resnic sam. Globlji filozofski in teološki pogled v to navidezno nemoč

človekovega uma, da bi sam dognal resnico vere, pa nas pouči, da se tudi v tem skriva neizmerna Božja modrost. Prav zato, ker v tej nemoči nihče ni izvzet, je vsakdo v tem iskanju svoboden. Kljub žalostnim zgodovinskim primerom verske ozkosti, nestrpnosti in celo preganjanja resničnih ali le umišljenih krivovercev, je v celoti gledano katoliška Cerkev vendarle najbolj odprta in strpna do raznih interpretacij nauka, kolikor ne gre za ekstreme, ki so dejansko že zapustili osnovne verske resnice. V zadevah verske resnice velja za katoličane izrek filozofa in dvojnega protestanta Kierkegarda: „Prav nimaš ti, prav nimam jaz, prav ima Bog ...”

Drugače pa je z iskrenostjo in zavzetostjo v veri, kjer uživa vernik popolno gotovost svoje pravilnosti. Kdor je iskren, tudi ve, da je iskren, in ve, da je to sestavina in pogoj pravega verovanja. Kdor je zavzet za dela vere, ve, da je zavzet in ve, da je tudi to sestavina in pogoj pravega verovanja. Osebnostno versko formacijo tako sestavljajo nezanesljivo razumevanje verskih resnic in svobodno uveljavljanje iskrenosti in zavzetosti, nad katerima ima nadzor in pregled le vsakdo od verujočih sam. S sprejetjem vere občestva na področju verskih resnic se verujoči uvršča v svoje občestvo, v svojo Cerkev. S sprejetjem in prakticiranjem iskrenosti in zavzetosti se vsak verujoči uvršča v celotno človeško družino, saj iskrenost in zavzetost nimata specifičnega predznaka posamezne Cerkve ali verskega izročila, temveč sta odgovor univerzalnega človeka na Božji klic. Tako

je vsak vernik po svojem sprejetju verske resnice v zadnji interpretaciji občestva pravoveren (odtodoksija), po svoji iskrenosti in zavzetosti pa je prav živeč in delujoč (ortopraksija) in tako vključen v vesoljno ekumensko bratstvo. Iskanje in videnje resnice nas razdeljuje, kar ni mišljeno negativno, saj samo v razpršenosti lahko iščemo in najdemo resnico – sprejemanje in uveljavljanje iskrenosti in zavzetosti pa nas združuje. Tako vsakdo od verujočih hkrati pripada po verskih resnicah in njenih interpretacijah formalizirani in organizirani verski skupnosti in Cerkvi posebne vrste – po svoji iskrenosti in zavzetosti pa pripada splošni občestvoški veri brez formalizacij in struktur.

V čem je življenje in živost vere?

Živa je tista vera, ki se je pri njenem življenjskem uresničevanju ne zavedamo več. To je bila recimo vera usmiljenega Samarijana. Svoje delo telesnega usmiljenja je storil, ne da bi se vpraševal, kaj mu narekuje ta njegova verska pripadnost in verska zavest. V Matejevem evangeliju nas Jezus opominja: „Kadar pa ti daješ miloščino, naj ne ve tvoja levica, kaj dela tvoja desnica.” (Mt 6, 3) „Dajati miloščino” ne pomeni samo tega dejanja, kakor si ga pod to besedo predstavljamo, temveč življenje po veri nasploh. O tem nas Jezus pouči tudi, ko govori o postu in molitvi: „Kadar se postite, se ne držite čemerno kakor hinavci; kazijo namreč svoje obraze, da pokažejo ljudem, kako se postijo. Resnično, povem vam: Dobili

so svoje plačilo.” (Mt 6, 16) – in glede molitve prav tako: „In kadar molite, ne bodite kakor hinavci. Ti namreč radi molijo stoje po shodnicah in vogalih glavnih ulic, da se pokažejo ljudem. Resnično, povem vam: Dobili so svoje plačilo. (Mt 6, 5) Če bi izrazil stvar priostreno, bi lahko rekel: da bi bila vera res živa, jo je treba živeti tako, kakor da bi je pravzaprav ne imeli.

Do te visoke stopnje, ko lahko živiš v skladu z naukom in naročilom vere, kakor da bi vere v resnici ne imel, ko vera torej postane človekova narava, ne druga narava, kakor bi se tu rado zapisalo, temveč prva narava in postane njegova naravna narava druga, pa ni mogoče po bližnjici, kakor to delajo neverni, namreč, da bi vero kratko in malo izpustili, temveč si jo moramo priličiti, kakor to delamo pri učenju telesnih spretnosti od hoje do plavanja in vožnje s kolesom, kakor to delamo, ko se učimo jezikov, najprej materinščine, nato še morebitnih drugih. Vero si moramo z učenjem in vajami (askezo) tako močno priličiti, da neha biti avtoritativna proteza našega življenja in postane naš naravni organ.

Učenje v veri je podobno vsakemu drugemu učenju, s katerim skušamo kako proceduro avtomatizirati, se pravi, tako ponotranjiti in utrditi, da nam nanjo ni več treba posebej misliti. Ko se učimo vožnje s kolesom, najprej mislimo na vsak gib, zavestno lovimo ravnotežje in usklajujemo gibe. Včasih smo rekli, da se naučiš kolesariti tedaj, ko si vmes pošteno padel in si se privlekel domov s krvavimi kolena in potolčenim nosom. Pri asimiliranju vere si potolčeš, če se lotiš zadeve zares, še

vse kaj drugega, kakor samo kolena in nos. Tudi v veri moraš temeljito pasti, da prebiješ prvi ovoj priličenja in ponotranjenja.

Nekoč mi je nekdo, ki je bil zaskrbljen za mojo vero, navrgel očitke, da sem značilen konvertit, se pravi spreobrnjenec. Dobronamerni očitovalec je najbrž pozabil na Jezusove besede, spet iz evangelija po Mateju: „Resnično, povem vam: Če se ne spreobrnete in ne postanete kakor otroci, nikakor ne pridete v nebeško kraljestvo!” (Mt 18, 3) Vrlemu svetovalcu v tistem hipu nisem znal odgovoriti drugače, kakor s stavkom, ki je bil zanj morda boleč, a še danes menim, da drži: „Žal mi je, da vas s svojim konvertitstvom pohujšujem, a drugih kristjanov kakor spreobrnjenih, ne poznam!” Ne vem, ali je pojasnilo mojega opomnjevalca prepričalo, vsekakor pa je bila to zame samega priložnost, da sem se še bolj vpraševal o tem, kakšno je pravzaprav razmerje med krščansko vero in spreobračanjem. Tisti, ki me je hotel z omembo konvertitstva opomniti, se mogoče še danes ne zaveda, kako nezasluženo priznanje mi je s tem izrekel. Ne le, da ni mogoče postati kristjan brez spreobrnitve. Spreobrnitev iz ene v drugo ideologijo je morda lahko enkratno življenjsko dejanje, spreobrnitev iz „starega človeka”, kakor bi dejal apostol Pavel: „Trebja je, da odložite starega človeka, kakor je živel doslej in ki ga uničujejo blodna poželenja ...” (Ef 4, 22) – „... in oblečete novega človeka, ki je po Bogu ustvarjen v pravičnosti in svetosti resnice.” (Ef 4, 24) – v „novega človeka”, se pravi Kristusovega učenca, pa ne more

biti stvar enkratnega dejanja, temveč neprestanega prizadevanja od krsta do poslednjega maziljenja.

Kadar se učimo kakega jezika, moramo najprej misliti na vsako stvar posebej: na pravilno izgovarjavo besed, na pravilne slovnične oblike in njihovo ujemanje, na pravilno stavčno gradnjo, na pravilno pisavo. A jezik znamo šele tedaj, ko nam na vse to ni treba več misliti.

Tako pri učenju vožnje s kolesom kakor pri učenju jezikov, če uporabim ta dva primera v zastopstvu za številne druge, ne zadošča samo priličenje naučenega, avtomatiziranje drže in gibov, temveč je vedno znova potrebno tudi soočenje z novo nevarnostjo, reševanje novih nalog in težav, ki jih pri učenju še nismo poznali. Na kolesu to pomeni, da se najprej iz navadnih kolesarjev spremenimo (spreobrnemo) v spretne, na višji stopnji pa morda celo v akrobate. Podobno je z jeziki: najprej se v njih dopolnimo (spreobrnemo) v spretne, na višji stopnji pa morda celo virtuozne uporabnike kakega jezika. Tudi v veri nam je odprta pot do „spretnosti“, „akrobatstva“ in „virtuoznosti“, pred vsako tako novo in višjo stopnjo vere pa je nujna nova spreobrnitev. Starega, duhu krščanske vere nasprotujočega človeka, namreč nikoli ne moremo odložiti v celoti, to bo storil in naše prizadevanje dopolnil nazadnje Bog sam. Zato tudi nikoli ne dosežemo dokončne in popolne spreobrnitve, temveč vedno le spreobrnjenje, ki nam pomaga za stopnjo više v disciplini, ki jo imenujemo vera.

Če smo uporabili prispodobno

„življenja“ in „živosti“ vere, moramo v tej prispodobni ostati zvesti življenju v njegovem resničnem poteku. Kakor življenje tudi vera raste in dozoreva. Kakor življenje tudi vera diha in se prehranjuje. Kakor življenje se tudi vera pomnožuje. Kakor življenje tudi vera oboli, se zdravi in okreva, a nazadnje skupaj s človekom umre, da se lahko človek na drugem svetu prebudi v neposredno zrenje, kjer nam ne bo treba več verovati in upati, ker bomo zrlj stvarem iz lica v lice, kakor bi rekel apostol Pavel, in ne v motnem ogledalu kakor zdaj. Kakor v življenju vsako bitje prestopa iz dobe semena v dobo kali, iz kalčka v rast, iz rasti v rodovitnost, iz rodovitnosti v zrelost in iz zrelosti v umiranje, prestopa te mejnike tudi vera, kadar je resnično živa. In ta prestopanja se v veri imenujejo spreobrnitve ...

Tri sestavine vere: resnica, iskrenost in zavzetost

Dogodki zadnjega časa so nas pripravili do tega, da bolj premišljujemo tudi o svoji veri, ki se nam je prej morda zdela nekaj samoumevnega in nespornega. Če pravim „dogodki“, rečem v resnici „Bog“, ki nam govori ne le po očakih in prerokih, po svojem Sinu in po svojem Duhu, po Cerkvi in njenem učiteljstvu, kakor tudi po njenem vernem ljudstvu, temveč tudi po dogodkih in zgodovini kot povzemanju in osmišljanju dogodkov v veliko celoto.

Predvsem številni novinarji in publicisti so vrgli vsem obstoječim verstvom v obraz rokavico domneve, ne

le domneve, že kar obtožbe, da je vera sama po sebi nevarna stvar, da napeljuje človeka v nestrpnost, napadalnost in nazadnje v obračunavanje z drugimi in v vojne pustolovščine in atentate. Ti pišoči in nastopajoči, ki niso videti prijatelji nadnaravne vere, imajo le deloma prav. Stvar je namreč še veliko hujša. Ne samo, da je vera nevarna stvar: vera je najnevarnejša od vseh, na koncu koncev je vera sploh edina zares nevarna stvar! Vse, kar je na svetu hudega, prihaja iz vere. Vera je edina stvar, ki lahko človeku škoduje ne samo na tem, temveč še veliko bolj na onem svetu. Res je, da se po veri človek odrešuje – a prav tako je res, da se po veri pogublja! Prvič je vera nevarna stvar tedaj, ko je z njo vse v redu. Tiste namreč, ki skušajo dosledno živeti po nauku vere, ta svet prezira, zasmehuje in preganja. To ni samo zgodovinsko in socialno ugotovljivo dejstvo, potrjevano vse do tega trenutka, ko to pišem, to je tudi napoved Jezusa samega: „Toda preden se bo to zgodilo, bodo nad vas dvigali roke, preganjali vas bodo, izročali v shodnice in ječe in zaradi mojega imena vas bodo vlačili pred kralje in oblastnike.” (Lk 21, 12) A to je majhna, le začasna, le na tem svetu prisotna nevarnost vere. In še ta nevarnost je nevarna samo v smislu tega, česar se boji ta svet, že tu pa ta nevarnost ni zares nevarna za tiste, ki razumejo Božjo besedo in ji zvesto sledijo. Velika, prava in usodna nevarnost je tista, ki izhaja iz napačne vere ali napačnega vernika. Napačna vera, naj bo to zaradi zmote njenih ustanoviteljev in propovednikov, ali pa zaradi njihovega

lažnega oznanjanja, je kakor narobe izrisan zemljevid ali kakor s skritim kosom železa moten kompas v rokah popotnika, ki se je znašel v nepreglednem temnem gozdu. Če bo sledil napačnemu zemljevidu in napak kažočim igli v kompasu, ne bo našel izhoda in bo brez konca taval in se izgubljal v gozdu. Napačni vernik v sicer pravi veri pa je kakor popotnik v enakem gozdu, ki ima v rokah prav izrisan zemljevid in mu njegov kompas prav kaže, a obojega ne zna ali noče brati, in tudi če bi že prav bral, obojega ne bi upošteval. Tudi ta bi, ne ker bi bila vera napačna, temveč ker je sam kot vernik napačen, izgubljeno taval naprej. Da bi se popotnik rešil iz velikega gozda, v katerem prežijo nanj zveri in strupene kače, razbojniki in druge nevarnosti, mora izpolniti tri stvari: znati mora uporabljati zemljevid in kompas, iskreno mora verjeti, da mu kažeta pot rešitve, imeti mora voljo, da po poti rešitve zares stopa in na njej do konca vztraja.

Tako smo dejansko že našli in poimenovali vse tri sestavine vere: resnico, ki jo išče, najde in sprejme razum, iskrenost, ki jo daje srce kot organ občutij, in zavzetost, ki jo daje volja. Tako smo sestavili trinitarnost človekove vere, ki je v soglasju s trinitarnostjo človeka samega. Vsaka in vsakršna vera, v kateri ni soglasja teh treh sestavin ali je ena izmed njih motena, prizadeta ali sploh odsotna ali celo zlagana, je nevarna vera. Odrešujoča vera je samo tista, v kateri se človekova trinitarnost kot strukturni vidik človekove bogopodobnosti ponovi tudi v veri. Kdor bi rad preizkušal vere

po njihovi odrešilnosti, bolje rečeno, kdor bi rad našel tisto edino vero, ki je v polnem smislu odrešilna, ker so v njej vse tri sestavine, razum, iskrenost in zavzetost v polnem soglasju, bi moral vse nauke, ki se ponujajo pod oznako vere, preizkusiti v vseh treh sestavinah.

Na srečo človekova onstranska usoda, ki je edina resnična usoda, saj bo človeku tam sojeno in usojeno, ni odvisna samo od vere, čeprav ni brez zveze z njo. Kar manjka veri, kar manjka njeni resnici, kar manjka njeni iskrenosti in njeni zavzetosti za dela, bo Bog dopolnil po svoji milosti. Kako in koliko bo komu dopolnil, ostaja skrivnost, ki je človeška pamet ne more razrešiti.

Za 20. in začetek 21. stoletja je značilen zelo brezbrizen ali celo zaničujoč odnos do resnice, ki jo vera izpoveduje. Da lahko ta zaničljivost vztraja, se je strategija zla morala obrniti proti razumu, ki bi sicer moral protestirati. Zdrav razum sprejema resnico in odklanja zmoto in laž. Torej je bilo treba okužiti razum, nekako tako, kakor danes računalniški virusi okužijo računalnikov pomnilnik, da kmalu ni več mogoče normalno delati. Okuženje razuma se je že v 18., predvsem pa v 19. stoletju začelo na dveh bojnih črtah. Prva je razumu na videz navdušeno pritrjevala in iz razuma izpeljala ideologijo, nadomestno vero racionalizma, po slovensko morda razumarstva, ki je razumu pripisoval več, kakor ta v resnici more. Druga bojna fronta je napadla razum od spodaj z imeni kot iracionalizem, relativizem ipd., pri čemer je razumu odrekala tudi to, kar sicer zmore. Rezultat

te vojne proti razumu z dvema nasprotujočima se strategijama, je strašen. Danes, po dvesto letih te vojne, je komaj še mogoče kje najti zares razumnega človeka. Med nerazumnimi pa na prvih mestih ni tistih, ki bi jih tam najprej pričakovali, namreč nepismenih in nepoučenih, temveč prav nasprotno, tiste, ki so uživali privilegije najvišje izobrazbe in najboljših stikov z viri znanja. Danes nismo soočeni toliko s primitivnostjo in nespametjo primitivnih in nevednih, temveč predvsem z nespametjo in primitivnostjo akademsko izobraženih, v vsakem pogledu privilegiranih oseb. Sejalci sodobne norosti sedijo v znanstvenih laboratorijih, univerzitetnih kabinetih, založniških pisarnah in medijskih studijih. Delo francoskega publicista Juliena Bende *La trahison des clercs* (Izdaja izobražencev), ki je nastalo na začetku 20. stoletja, ni prav nič izgubilo na svoji aktualnosti, nasprotno, aktualnost tega spoznanja se je v zadnjih desetletjih močno povečala! Spomenica Srbske akademije znanosti in umetnosti pred dobrim desetletjem je eden najbolj žalostnih primerov take potrditve.

Zadnji cilj koncentričnega napada na razum je onesposobitev razuma, da bi ločil resnico od zmote in laži, da bi vse te tri kategorije niveliral na isto raven in jih obravnaval preprosto kot tri različne enakovredne „ponudbe” na današnji tržnici pojmov, pojavov in vrednot. Začelo se je z Lessingovo dramo *Modri Natan* (Der weise Nathan), končuje pa se z današnjim verskim in nazorskim indiferentizmom, po katerem resnica in

razum nista nič, občutje pa vse.

Sodobni človek se težko sprijazni s temeljnim dejstvom, da je resnica ekskluzivna, da ni dveh ali več resnic o isti zadevi, da je torej tudi na področju vere možna samo ena resnica. Če krščanstvo uči razodeto resnico, da je Jezus Kristus druga Božja oseba, islam pa, da je Jezus zgolj človek, čeprav prerok, potem se ena od obeh ver v pogledu resnice nujno moti ali pa celo laže. Če danes že z najvišjega cerkvenega mesta slišimo priznanje, da obstaja tudi „avtentični islam“, pred katerim velja izraziti spoštovanje, potem moram reči, da lahko to velja samo za drugi dve sestavini vere, tudi muslimanske, namreč za iskrenost in zavzetost, nikakor pa ne za prvo, za resnico. Če bi bil islam avtentičen (gr. *authentikós* = pravi, sloneč na izvirmiku) tudi v pogledu resnice, ki jo uči, potem moram obenem reči tudi to, da ne more veljati za avtentično krščanstvo!

Na področju resnice je torej prava lahko samo ena vera; lahko tudi nobena, vsekakor pa ne moreta biti pravi dve ali celo več. Zato v tej točki tudi ni mogoče iskati osnove za prijazno sožitje med verstvi, saj je resnica sistemsko nestrpna do neresnice in je ne trpi. Ta vrojena drža je osnova vsega človeškega napredka v vedah, znanostih, tudi v filozofiji in teologiji kot vedah o najbolj temeljnih stvareh bivanja. Zanimivo je, da je človek s pozicije resnice nestrpen tudi do takih neresnic, ki v ničemer ne zadevajo njegovega življenja in njegovih interesov. Resnica ne more mirno sobivati ob neresnici. Kako ta svoj nemir izraža in

uveljavlja, je drugo vprašanje, vsekakor pa med resnico in neresnico ne more biti trajnega miru.

Drugače je z iskrenostjo. Če nas resnica ločuje, pa nas iskrenost povezuje, saj je dostopna tudi tistim, ki se motijo. Ne more vsakdo spoznati resnice, vsakdo pa je lahko iskren! Iskrenost lahko najdemo v vseh nazorih in verah, kakor je marsikdaj ne najdemo v tistem nazoru, ki je v skladu z resnico in v tisti veri, ki izpoveduje resnico. Zato je iskrenost na verskem področju osnova za sožitje med verami in pripadniki različnih ver. Ekumenizem, ki gradi na iskrenosti kot nekakšni veri in resnici čistega srca, ima možnosti za uspeh, kakor jih ekumenska prizadevanja, ki skušajo delati kompromise na področju resnice, nimajo!

Tretja sestavina vere, zavzetost, je tista, ki spreminja vero v življenje, po kateri vera živi in človek živi v veri. Navadno je človekova hierarhična razporeditev vseh treh sestavin bolj naklonjena resnici, saj se okoli nje zbirajo občestva in verske organizacije. Bogu pa je, kakor kaže Jezusova prilika o usmiljenem Samarijanu, najljubša prav zavzetost. Samarijan s stališča takratnega judovskega učiteljstva in verskega vodstva ni pripadal pravi veri, kot tujcu in nasprotniku pa so mu gotovo odrekli tudi iskrenost. A bil je na pravi način zavzet, storil je to, česar „pravoverni“ in domnevno „iskreni“ niso storili. To je gotovo tista sestavina vere, ki človeka najbolj odrešuje in po kateri je najbolj združen z vsemi ljudmi dobre volje ne glede na resničnost ali neresničnost tega,

kar v svoji veri izpovedujejo.

Smo v resnici vere samo ločeni?

Če bi bile vse verske resnice na isti hierarhični stopnji, potem bi nas resnica vere nepreklicno in docela ločevala, ne le pripadnike različnih ver, temveč tudi pripadnike iste vere, a vsakega v lastni interpretaciji sicer skupno izpovedovanih in priznavanih verskih resnic. Potem bi bil docela pravoveren kvečjemu en sam človek na svetu, pa še za tega nihče ne bi mogel vedeti, kdo to je ...

Slovenski krščanski filozof dr. Janez Janžekovič je na koncu svoje knjige *Smisel življenja* (ki jo celjska Mohorjeva družba prav v tem času ponatiskuje!) predstavil dilemo pravovernosti z ozirom na verske resnice tako, da se je vprašal, kako bi domnevno bitje iz veselja, recimo z Marsa, presojalo verski položaj na Zemlji; kako bi moglo ugotoviti, katera vera je prava. Prej ali slej bi to fantazijsko bitje moralo ugotoviti, da je tisti del sveta, v katerem je človekovo življenje vendarle še najbolj spoštovano, v katerem uživa največ svoboščin in pravic, v katerem sta se kultura in znanost razvili do najvišjih vrhov, v glavnem identičen z zemljevidom krščanstva. To ne pomeni, da tudi v drugih verstvih ni mogoče najti posameznih dragocenih pojavov kulture, odkritij, tudi duhovnosti, a v celoti gledano je vendarle prav krščanstvo izvabilo iz človeka najboljše in najvišje, kar lahko človek naredi in da. Znotraj velikega sveta krščanstva pa bi se to bitje najbrž ozrlo po tem, katera izmed krščanskih cerkva

jemlje človeka najbolj zares v smislu, da od njega tudi največ zahteva. In tu bi se tako bitje gotovo odločilo za katoliški svet, ki ni zapadel niti individualistični skrajnosti protestantizma niti kolektivistični skrajnosti pravoslavja, temveč gleda na človeka v uravnoveženosti in celovitosti njegove osebe in njegove občestvenosti, kar se še posebej izraža v katoliškem socialnem nauku.

Ob tem pa Janžekovič pripominja, da verske resnice niso na isti ravni. Resnica, da obstaja Stvarnik in gospodar sveta in človeka, ki je človeku postavil zakone življenja, vedenja in ravnanja, ta temeljna resnica, ki jo kristjani delimo z našimi starejšimi brati v veri judi, pa tudi z našimi mlajšimi brati v veri muslimani, je gotovo bistveno pomembnejša, kakor pa recimo dogma o Marijinem vnebovzetju, ki jo je katolištvo vzelo iz apokrifnih spisov. Janžekovič svetuje išočemu, naj vzame „toliko vere“, kolikor more, se pravi, naj najprej sprejme temeljne verske resnice, o katerih vlada soglasje vsega človeštva, v nekem smislu celo nevernikov. Tudi ti namreč menijo, da je nekaj „treba“ in da se vsega „ne sme“. Ne morejo sicer razložiti, zakaj bi bilo kaj „treba“ in zakaj se drugega ne bi „smelo“, a v to vendar prav tako močno verujejo, kakor kristjani, judje ali muslimani, ki imajo za to logično razlago.

Dr. Lazar Ludvik Zamenhof (1859–1917) je vzporedno z ustvarjanjem skupnega jezika za vse človeštvo razmišljal tudi o formuliranju skupne vere vsega človeštva, saj je videl, da so verska nasprotja med ljudmi in narodi vsaj tako

močna in nevarna kot nacionalna in jezikovna. Anonimno, da ne bi odpodil navdušencev od svojega jezika, je objavil brošuro o hileizmu, kjer je v naslonitvi na judovskega preroka Hileja, ki je živel skoraj sočasno s Kristusom in učil zelo podoben nauk, formuliral nekako tri temeljne univerzalne verske resnice, skupne vsem zgodovinskim verstvom. Prva: obstaja „skrivnostna moč“ (ta univerzalni izraz za Boga uporabi Zamenhof tudi leta 1905 v francoskem mestu Boulogne-sur-mer, kjer je potekal prvi svetovni kongres esperantistov in je pred več kot 600 udeleženci iz vse Evrope zmolil „Molitev pod zelenim praporom“, v kateri namesto besede „Bog“ včasih uporabi tudi svoj značilni izraz *Forto mistera* – skrivnostna moč), ki je ustvarila svet in človeka, ima s človekom dober namen in ji nekateri pravijo „Bog“. Druga: Ta skrivnostna moč je svoje zakone zapisala vsakemu človeku v srce. Tako imenovane „svete knjige“ so človeški komentarji teh zakonov, ki so lahko resnični ali pa tudi ne. Tretja: Bistvo in povzetek zakonov, ki jih je Skrivnostna moč zapisala v človekovo srce, je izraženo v „zlatem pravilu“: Kar želiš, da bi drugi storili tebi, stori ti njim!

To je dejansko skupna vera človeštva, ki lahko združuje vse ljudi dobre volje, saj se omejuje na tiste tri najpomembnejše resnice, ki jih enako izpovedujejo vsa zgodovinska verstva, predvsem še tista iz abrahamovskega izročila. Po Zamenhofovem konceptu naj bi vsak človek ostal pripadnik vere, v kateri je bil vzgojen in se udeleževal verskega življenja

svoje skupnosti ali Cerkve, poleg tega pa naj bi imel pred očmi tudi to minimalno skupno vero človeštva, ki bi jo izražal tedaj, kadar je v družbi ali skupnosti pripadnikov drugih ver. Tudi Zamenhof je na prvo mesto postavljaj zavzetost za dobra dela in iskrenost v svojem mišljenju, govorjenju in vedenju. Pozneje, ko je dobil občutek, da je njegov verski sistem preveč vezan na judovstvo, čeprav se je sam tudi javno deklariral za Juda in je bil kot študent v Moskvi celo navdušen pripadnik cionističnega gibanja, vzporedno z esperantom pa je sestavil tudi prvo slovnico jidiša, jezika vzhodnoevropskih Judov, ki je nastal na osnovi srednjeveške nemščine, je svojo versko predsavo imenoval *homaranismo* – homaranizem, vera človeštva.

Na svetu je zelo malo ljudi, ki bi doumeli ta Zamenhofov verski koncept, še manj je takih, ki bi skušali po njem tudi živeti. Je pa doslej edini uporaben recept za mirno sožitje narodov in verstev. V nekem smislu ga v nekoliko drugačni obliki danes propagira teolog dr. Hans Küng s svojim projektom „Weltethos“, ki pa zaenkrat prav tako ostaja zamisel nekaterih redkih posameznikov. Vendar pa je treba opozoriti na razliko: Küngov Svetovni etos je nekaj drugega in bistveno manj kot Zamenhofova občečloveška religija. Etos je namreč govor človeka – vera, tudi če skrčena na občečloveški minimum, pa je govor Boga!

Dokler bomo iskali možnosti za ekumensko zблиževanje in sožitje na horizontali, se pravi med verstvi na isti ravni, bomo nujno neverodostojni in

neuspešni, saj med verami ni mogoče delati kompromisa, kar dokazujejo neuspešni poskusi sinkretizma, še bolj pa eklekticizma, prav tako pa nobeno od verstev ne more izriniti drugih in obvladovati verskega življenja sveta. Ostane nam torej iskanje v vertikali, kjer na isti ravni vsakdo ostaja pri svojem, na splošnejši in v tem smislu višji ravni pa sem kot kristjan v Levantu lahko tudi pripadnik Abrahamove vere, ne da bi s tem zatajil Jezusa in ne da bi s tem hkrati dražil izraelita ali muslimana, v svetu nasploh pa, kadar sem v družbi pripadnikov vseh svetovnih verstev, uporabim Zamenhofovo homaranistično versko formulo, pri čemer prav tako ne zatajim svoje katoliške vere, kljub temu pa stopam v občestvo vernikov vseh svetovnih ver. Tako Zamenhof ni našel le skupnega jezika med jeziki in narodi, temveč je našel tudi skupni jezik med verstvi. Na njegovo pobudo in po njegovem zgledu je prav na začetku 20. stoletja nekaj sto najbolj daljnovidnih ljudi vseh treh veroizpovedi, prisotnih v evropskem prostoru: judovstva, krščanstva in islama, v istem jeziku skupno molilo k istemu Bogu, ki pa so ga vsi različno imenovali in pojmovali. Dogodki zadnjih mesecev nagibajo človeštvo k spoznanju velikega Juda in kozmopolita Zamenhofa, ki je bilo žal toliko časa potisnjeno v pozabo, a bi nas danes utegnilo rešiti še večjih nesreč, kakor pa je trenutni splet terorja in vojaškega operiranja.

So vse vere enakovredne?

Ljudje na veliko zamenjujejo zveličavni učinek ver z njihovo domnevno enakovrednostjo. Kakor v zdravilstvu včasih tudi zelo skromno zdravilo koga ozdravi, a ga zato noben farmacevt ne bo razglasil za enakovrednega zdravilom, ki v vseh svojih lastnostih in pri veliki večini ljudi sprožijo postopek zdravljenja, tako tudi vera, ki je v izpovedovanju svojih resnic najbolj daleč od prave resnice, a je zaradi iskrenosti in zavzetosti, predvsem pa zaradi Božje milosti, tudi v njej mogoče doseči odrešitev, zato še ne more biti na isti ravni kakor vera, ki ima prav tudi ob vprašanju resnic, ki sestavljajo njen nauk.

Današnji čas je naklonjen niveliranju. Celó pri znamenitem Häringu je mogoče prebrati misel, da so vse kulture enakovredne. Da je torej črnogorsko guslanje na eni struni, napeti na okorno izrezljani leseni buči z vratom, enakovredno Mozartovim klavirskim koncertom ... To je abotna trditev, tudi če jo zapiše tako ugleden teolog.

Enako nepravilna in nevarna bi bila druga zmota, če bi rekli, da so vse vere, ki ne izvirajo iz čistega Božjega razodetja, od edine prave vere enako oddaljene, enako krive in tako tudi enako velika ovira za človekovo versko rast. Ne obstaja samo hierarhično razmerje med pravilnim in napačnim, pri čemer je to, kar je res, kar je pravilno, samoumevno nad onim, kar je v kakršnikoli meri neresnično, nepravilno; obstaja tudi hierarhičnost znotraj vseh ver, ki jih imamo za nepopolne z ozirom na resnico, ki jo učijo.

Tako je razumljivo, da imamo verstvi, ki se enako kakor kristjani sklicujeta na Abrahama kot „očeta vere”, se prvi judovstvo in islam, za bistveno manj napačni od velikih azijskih verstev, kakor so hinduizem, budizem in daoizem – ta verstva pa spet za bistveno manj napačna od raznih oblik animizma, od novega poganstva, čarovništva, kulta „nove dobe” in podobno.

Samo po sebi se ponuja vprašanje: Če je v Božjih očeh tako ali tako najpomembnejša zavzetost za dobra dela, kakor jo Jezus ponazarja z zgodbo o usmiljenem Samarijanu in kakor jo današnji kristjani radi ponazarjamo s svetlim primerom makedonske Albanke matere Terezije iz Kalkute ali pa s primerom poljskega patra Maksimilijana Kolbeja v Osviencinu, čemu potem toliko vztrajamo pri verskih resnicah, ki očitno niso tako lahko in prepričljivo vsakomur dostopne, kakor sicer vsaka vera zase misli in trdi, ko pa nas prav resnica tako razdeljuje med seboj in smo zaradi nje v neprestanem sporu in spopadu? Kaj ne bi mogli sestaviti vere človeštva tako, da bi resnico ali „resnico” prepustili vsakemu verniku posebej, versko pa bi se povezali pod skupnim geslom, ki ga lahko prizna vsak vernik katerekoli vere in celo vsak priseben ateist: Delaj dobro, izogibaj se zla! Če je človek v vsaki veri in celo neveri lahko iskren in zavzet za dobro, čemu je potrebno, da se ob tem prepiramo o resnici, ko pa je prav ta tisto zastrupljeno jabolko spora in razdora? Mar ne bi bilo pametnejše, da bi vprašanje resnice odložili za to, kar pride po smrti, na tem

svetu pa bi se koncentrirali na to, kar je vsem skupnega: iskrenost in zavzetost za dobro ...?

Ponudba redukcije vere na iskrenost in zavzetost za dobro ter združenje vsega človeštva ob tej predstavi je tako vabljava in na prvi pogled tako jasno prepričljiva, da se človek zlahka najprej začudi in celo škandalizira nad tem, da se ni to že zdavnaj zgodilo in da na to še vedno nebogljeno čakamo.

In vendar: Sin človekov se ni predstavil kot iskrenost in dobrotta, čeprav je tudi to oboje, predstavil se je na najbolj drzen in noro neverjeten način, kakor se lahko predstavi samo nekaj, kar je nazadnje res: „Jaz sem pot, resnica in življenje.” (Jn 14, 6). Pri istem evangelistu Janezu beremo: „In spoznali boste resnico in resnica vas bo osvobodila.” (Jn 8, 32) Prvo je namreč to, kar je, ne pa razmerje do tega, kar je ali posledica iz tega, kar je. Najprej je tu Bog in njegova resnica, nato šele pride, prav iz te resnice, ustrezno razmerje do nje, namreč iskrenost, nato pa tudi ustrezno konsekventno ravnanje iz nje, namreč zavzetost za dobro. Vse to nasprotuje duhu našega časa, ki ni duh svetlobe, temveč duh teme, ko je odnos med stvarmi, ki so, več, kakor pa stvari same. Celotodobna teologija, da o sodobni, se pravi nikakršni filozofiji ne govorim, naseda sugestiji časa in se pretežno ukvarja z odnosi, prav malo pa s tem, kar najprej in ne glede na odnose in posledice – je!

Prehitri navdušenci nad humanistično ponudbo redukcije vere na iskrenost in dobrotnost pozabljajo, da niti iskrenost niti

zavzetost za dobro nista samoumevni stvari, ki bi stali in delovali na lastnih temeljih. Iskrenost je izpeljana iz resnice. Zavzetost je izpeljana iz resnice. Vera ni dobrodelno društvo, čeprav je dobrodelnost bistvena poteza verujočih. Ko bi lahko iskrenost in zavzetost za dobro obstajali in delovali brez resnice, ki je njun temelj, bi bila vsakršna vera sploh odveč. Vera je potrebna prav zato, ker se v njej poklonimo najprej temu, kar je, nato pa iz tega izpeljujemo to, kakšen naj bi bil del, namreč ustvarjeni del, od ustvarjenega pa s svobodno voljo obdarovani del tega, kar je, se pravi človek.

Vero tako vendarle kaže presojati najprej po njeni resnici, šele nato pa po njeni verodostojnosti, se pravi usklajenosti z resnico, ki jo spoznava, priznava in uči. Drugače je s posameznim vernikom, ki ga ne moremo presojati po resnici, saj ni njegova, saj jo je po izročilu dobil, pač pa ga presojamo po njegovi verodostojnosti, ki je njegov delež v veri. Tako bo vsakdo rešen po svoji verodostojnosti, pravšnjost vere, na katero se ta verodostojnost nanaša, pa izhaja iz deleža resnice v njenem nauku.

Resnica vere je pomembna tudi zaradi tega, ker je trajno mogoče biti iskren in zavzet samo v okrilju resnice. Nekaj časa je človek lahko iskren in zavzet tudi v okviru nauka, ki je z ozirom na resnico napačen. A brž ko napako odkrijemo, pride naša iskrenost v spor s svojim predmetom, in enako se zgodi z zavzetostjo. Zato imamo številne primere poštenega idealizma tudi pri najbolj

zmotnih naukih, kakor sta bila nacionalni in internacionalni socializem, samo na začetku obeh gibanj. Oba nauka sta končala v popolnem cinizmu svojih privržencev.

Izguba čuta za hierarhično strukturo ustvarjenega sveta in njegovih pojavov, torej tudi vere in verstev, je v filozofiji in teologiji nekaj takega kakor toplotna smrt v fiziki. Nivelizacija, zanikanje višinskih in globinskih razlik, ni prispevek k mimemu sožitju, temveč k miru v smislu „toplotne smrti“. Tako tudi ekumenska misel, ki bi gradila na zanikanju različne vrednosti verstev z ozirom na delež resnice v njihovem nauku, nima nikakršne možnosti za uspeh, saj raste mir, kakor ga daje Bog – in ne kakor ga daje svet – iz resnice, resnica pa razlikuje!

Verska pohujšanja – „fundamentalizem“, „radikalizem“, „fanatizem“ ...

Današnjega mišljenja ljudi ne spodbujajo in bogatijo resnični misleci, kakor je bilo to do pojava množičnih občil, pač pa predvsem površni in slabo izobraženi novinarji, ki namesto preiščenih pojmov pretežno razmetavajo puhlice ter naglo skovane oznake in karakteristike oseb, pojavov in dogajanj, ki največkrat ne vzdržijo niti do naslednje časopisne izdaje. Posebno veselje imajo številni novinarji in uredniki s površnim ali naravnost neresničnim obravnavanjem verskih in cerkvenih zadev. Prvi razpoznavni znak takega neodgovornega in neresnega pisanja in govorjenja je

samovoljno spreminjanje pomena nekaterih ključnih besed. Mednje sodi tudi trojica izrazov, ki jih je najti že na naslovnih straneh skoraj vseh časopisov ne le versko nepismenega dela tiska, kakršen se je razvil v nekdanjih komunističnih državah, temveč tudi v tradicionalnem demokratičnem okolju: fundamentalizem, radikalizem, fanatizem.

V resnici so vse to izrazito pozitivni pojmi. Latinska beseda: *fundamentum* pomeni temelj, beseda radikalnost pomeni korenitost, iz latinskega *radix*, ki pomeni korenino, beseda *fanum* pa pomeni svetišče. Prav čudovito bi bilo, ko bi bili verniki in njihovi voditelji in učitelji dejansko temeljiti, da bi v iskanju resnice vrtali do temeljev, da bi svojo zavest in držo postavljali na solidne temelje. Jezus je bil sam prvi fundamentalist v najboljšem pomenu te besede. Podobno bi bila velika sreča za vero, ko bi bili verniki in njihovi pastirji resnično koreniti, ko bi se skušali resnici približati do njenih korenin. Večina sodi stvari samo glede na njihovo zunanjo pojavnost, na njihovo površino. Drevo, ki mu zajedalec odžre korenine, se posuši in pade. Prav tako pa tudi vera. Radikalnost bi bila čudovito poživilo naše vere. Enako radikalnost pa bi kazalo priporočiti tudi površnim novinarjem, ki uporabljajo besede, ne da bi poznali njihov pravi pomen. In nič drugače ni s fanatizmom, se pravi z gorečnostjo za sveto stvar. Ko bi je le kaj bilo. Težava našega časa pa ni gorečnost, temveč mlačnost in mlahavost, ni korenitost, temveč površnost, ni temeljitost, temveč lebdenje v zraku ...

Drža zrelo verujočega človeka

Živeti svojo vero zavestno in v gorečnosti, kakršno Bog od nas zahteva, pomeni vzporedno dvigovati in negovati vse tri stebre vere: resnico, iskrenost in zavzetost.

Dvigovati in negovati steber resnice pomeni negovati tisti del človekove bogopodobnosti, ki je pristojen za iskanje, najdenje in izražanje resnice, se pravi razum. Prav v odnosu do razuma pa je Cerkev v zadnjem času močno popustila – tako v izobraževanju svojih duhovnikov, kakor tudi v izobraževanju vernega ljudstva. To, kar je bilo nekoč sramota, namreč nevednost, nerazumnost, nerazsodnost, postaja danes, žal vse bolj tudi v Cerкви, vrlina. Številni verniki danes razdelijo svojo osebnost na porabniško polovico, kjer jim stvari, ki jih kupujejo, nikoli niso dovolj zapletene, zahtevne in zmogljive, in na učečo polovico, kjer jim stvari nikoli niso dovolj poenostavljene, nezahtevne in prilagojene na minimum prisebnosti. Njihov računalnik naj bi imel ob vsakem nakupu več spomina in več procesorskih zmogljivosti, njihova materinščina pa naj bi imela vsako leto manj besed, manj slovnice in manj stilistike. Ko pride v hišo obrtnik, mu nihče ne naroča: „Pa naredite čim skromneje in enostavneje, ker smo preprosti ljudje ...” Ko pa isti ljudje kupujejo knjige, kolikor jih sploh še kupujejo, se hudujejo že nad nerazumljivostjo Mohorjeve *Pratike*, predavatelju, če se že udeležijo kakega predavanja, pa naročajo, naj ne bo „previsok”, kar v praksi pomeni, naj

ne govori v normalni materinščini, temveč naj uporabi poenostavljeno in skrženo različico jezika, ki ne presega 300 ali 500 besed.

Treba je povedati naravnost, pa naj bo prilično ali neprilično: zanemarjanje razuma pri sebi in smešenje ter zapostavljanje razuma pri drugih je vsaj take vrste greh kakor pa zavestno uničevanje svojega telesa, je intelektualni umor lastne osebe na obroke. Učenje in izobraževanje je redni in nujni del oznanjevanja in lastne verske rasti. Neumnost namreč ni človekovo naravno stanje, temveč pridobljena protivrlina, do katere se človek polagoma dokoplje s sprenevedanjem, se pravi tako, da se dalj časa neumnega dela, da na koncu neumen tudi postane. Za ponazoritev, kaj pomeni nespamet in neizobraženost za vernikovo dušo, bi morali podobno, kakor ravnamo s tem segmentom duše, ravnati tudi s svojim telesom in bivalnim okoljem. Morali bi zaigrati prizor, kako v umazanih in raztrganih capah, že nekaj let neumiti, neostriženi in v vsakem pogledu zunanosti zanemarjeni sedimo na kupu sredi gnojne jame. Taka je notranja, intelektualna podoba človeka, ki mu je vse pretežko, ki noče misliti, ki nič ne razume, ker se mu ne ljubi odpreti slovarja in se vsi njegovi pogovori sučejo okoli novih avtomobilov, izletov v daljne kraje ali pa o zadnji izjavi deželnega glavarja.

Če recimo Katoliški prosveti krške škofije ne uspe več dobiti partnerskih sodelavcev po koroških farah in se njenih ponudb vse bolj udeležujejo samo še gostje z druge strani meje, potem je to

znak, da s temeljnimi krščanskimi naročili nekaj ni v redu, da ljudje celo z nekakšno samovšečnostjo zanemarjajo eno bistvenih sestavin svoje bogopodobnosti, namreč svoj razum in s tem vse, kar nam razum lahko da, predvsem spoznanje in sprejetje resnice. Tako kakor novega poganstva sodobnega človeka, ki je že preživel razsvetljenstvo, če že pozabimo, da se je rodil in šolal v Kristusovem času, ni mogoče primerjati z adventnim poganstvom predkrščanskega časa, tudi nove, današnje, po lenobi in prevzetnosti človeka, ki hoče biti primitiven, povzročene funkcionalne nepismenosti tolikega števila ljudi, ni mogoče primerjati z nekdanjo naravno nepismenostjo, ki pa je bila kompenzirana z izvrstnim spominom in vraščenostjo v ljudsko kulturo.

Skrb za drugi steber vere, za iskrenost v veri, nas zavezuje, da se hitreje in odločneje poslovimo od starih in nesrečnih vzgojnih vzorcev in metod, ki so naredili krščanstvu toliko škode, ko so bile cele generacije stoletja dolgo vzgajane v spodbujanju hinavščine, hlinjenja, skrivanja in pretvarjanja, poštena in odkrita beseda pa je največkrat veljala za izraz premajhne pobožnosti in poslušnosti cerkveni hierarhiji. Naši nasprotniki niso vedno krivični, če nam očitajo potuhnjenost, hinavstvo, priliznjenost in zlaganost. Pri svojem zadnjem nastopu na nekem predavanju v Ljubljani in Mariboru sem si moral trmoglavo izbojevati način diskusije, ki zavezuje k razodetju svojega imena in obraza ne samo predavatelja, temveč tudi diskutanta. Nikodemsost je še vedno zaščitna znamka slovenskega

kristjana. Taka nečedna, slabše kakor nikodemaska drža pa ne pomeni, da je v takem človeku manj žolča in strupa zoper njegovega bližnjega, ki morda misli malo drugače in to tudi pove ali napiše, temveč le, da se pod svoj strup ne bo podpisal ali pa se bo podpisal s kakim fantazijskim imenom, za katerim misli, da si lahko privošči nepoštenost in popadljivost.

Zavzetost kot tretja nepogrešljiva sestavine vere bi pri kristjanu ne smela biti odvisna od osebnega temperamenta ali značajskega akcionizma, temveč bi morala biti zavestna odločitev v duhu evangeljskih naročil in sokratske modrosti, po kateri storimo edino resnično dobro samemu sebi, če delamo dobro vsem, ki jih na svoji življenjski poti srečujemo. Vse preveč je med nami zgolj nazorskih kristjanov, ki izpovedujejo svetovni nazor, kakršen naj bi izhajal iz verskih resnic. Bistvo krščanstva pa ni v njegovem naziranju, temveč v njegovem o-ziranju. Kristjan je tisti, ki se ozre v drugega človeka, vidi v njem trpečega, a tudi vstalega Kristusa in ravna iz o-zira in obzira do tega teološkega in antropološkega dejstva.

V kristjanovi zavesti dobivajo stvari tega sveta bistveno drugačno težo, razsežnost in odnos kakor pa v svetnem človeku, sodobnem poganu, ki ne ve, da je pogan. Kar je za svet tragedija, je za kristjana boleč, a vedno tudi odrešujoč dogodek v zgodovini božjega ljudstva in usodi posameznika. Kar je za svet visok življenjski standard, je za kristjana klavrn privilegij, s katerim se milijone človeških duš izgublja s poti odrešenja v komfortne,

a toliko bolj smrtne prepade pogube. Kar so za svet nerazvitost, revščina in stiska, je za kristjana prizorišče najmočnejšega delovanja milosti in množičnega odreševanja duš. Kar so za svet moč, emancipacija in promocija, so za kristjana prazne kategorije navideznih rešitev. In kar so za svet zaslužjenost, podrejenost, izkoriščanje in preganjanje, je za kristjana drama odreševanja, od katere doume svet samo kriminalni zaplet njene zgodbe, prava vsebina in pravi duh te drame pa je pridržan majhnim in ubogim, ki so v Božjih očeh privilegiranci tega sveta.

Lestvica vrednot je pri kristjanu naravnost nasprotna enaki lestvici svetnega človeka. Zanj je:

služiti več kakor vladati,
streči več kakor biti postrežen,
delati več kakor lenariti,
trpeti krivico bolje kakor krivico delati,
biti zadnji bolje kakor pa biti prvi,
biti več v družbi zaničevanih kakor pa v družbi mogočnih,
biti ubog bolje kakor (materialno) bogat,
preživljati se v skromnem poklicu bolje kakor delati kariero,
živeti skrito bolje kakor pa biti znan,
biti diskriminiran bolje kakor pa biti privilegirani itd.

Krščanska lestvica ni popularna, ni privlačna, je ni mogoče uspešno „prodati“, kakor današnji svet skuša prodati vse, od izdelka do človeka. Komaj dvesto let je od odprave zadnjih formalnih oblik suženjstva, pa spet vsepovsod beremo in slišimo, kako se je treba znati prodati ... In pri tem marsikdaj ni izvezeta niti vera

sama.

Predavanje za adventno srečanje Katoliškega ženskega gibanja 1. decembra 2001 ob 9. uri v Tischlerjevi dvorani Mohorjeve hiše v Celovcu.

Op. ur.: Avtorjev »prepis« evangeljskih blagrov na koncu predavanja je nekoliko provokativen, morda z namenom, da bi nas opozoril na njihovo bogastvo in da bi jih razumeli kot da bo prej sprejet (se bo laže zveličal)

tisti, ki služi, kot oni, ki vlada,

tisti, ki streže, kot oni, ki si pusti streči,

tisti, ki je zadnji, kot oni, ki je prvi,

tisti, ki je v družbi zaničevanih, kot oni, ki seda k mizi z bogatimi,

tisti, ki je ubog, kot oni, ki je (materialno) bogat,

tisti, ki se preživlja v skromnem poklicu, kot oni, ki dela kariero,

tisti, ki živi skrito, kot oni, ki se koplje v slavi,

tisti, ki je diskriminiran, kot oni, ki je privilegiran.

PRIPOROČAMO

Zorko Simčič: Dvanajst stolpičev in Post scriptum,
Družina, Ljubljana, 2002

Naši rojaki, ki se vračajo iz velikega sveta, predvsem pa tisti, ki prihajajo domov iz toplih krajev, opažajo, da smo preobčutljivi in da skoraj ne poznamo plemenite šale.

Med njimi je tudi pisatelj Zorko Simčič, ki pa se nad tem ne pohujšuje. Raje je prijel za pero ironije. V letu 2000 je za vsak prvi ponedeljek v mesecu napisal kolunmo za Delo (dvanajst mesecev - Dvanajst stolpičev). Teme, ki jih obravnava, so vsakdanja pereča občečloveška, pa tudi bolj slovenska vprašanja. Loteva se jih, po eni strani z domače perspektive, pokaže pa nam tudi pogled svetovljana (kar gotovo je). Prav zaradi te širine ni v nevarnosti, da bi njegova ironija zdrsela v skepsu in nazadnje v cinizem. Na to možnost ga je, kot sam pravi, opozorila ena njegovih bralk. Pisatelj verjame, da je prava ironija kot v želatino oblečena tableta - resnica, ki "prime" šele v tistem delu človekovega duhovnega sveta, kjer domuje razum v harmoniji s čustvom. Želatina - humor poskrbi za bolj počasno raztapljanje osnovnega zdravila in tako preprečuje stranske učinke, kot so hitrejše utripanje srca, jeza, užaljenost. Pred seboj imamo torej tekst vreden branja, ki pa ne pušča stranskih učinkov. Priporočljiv je tudi za mlade, ki bi radi pogledali tudi kako izgledajo domače planke iz daljave.

F. Cvelbar

Nataša Cotman

Poročilo o srečanju v Gradcu

Slovenija – 40 km

Slovenija – 40 km je bil naslov prireditve avstrijsko – štajerskih katoliških lajiških organizacij 26. januarja letos v Gradcu. Namen te prireditve je bil približati sosednjo državo Slovenijo Avstrijcem. Predvsem so poudarjali povezavo med obema deloma Štajerske in njunima glavnima mestoma, Mariborom in Gradcem. Veliko udeležencev mi je med odmori pripovedovalo o lepih izkušnjah, skupnih srečanjih in prijetnih ljudeh, ki so jih imeli priložnost spoznati pri nas. Žal jim je bilo, da so medsebojna srečanja skoraj izginila. Če bo dovolj zanimanja na slovenski strani, bi jih z veseljem obnovili, so mi zagotavljali.

*Da mislijo resno, je pokazala presenetljiva poteza, ko so že na samem srečanju okvirno zbirali prijave kandidatov za **ogled Slovenije v juniju** (verjetno 15. in 16. junij) in se je takoj prijaviilo prek šestdeset ljudi. Dobra volja torej je. Da bi le kaj obrodila.*

Prek celega dne je bilo veliko povedanega o naši zgodovini in iz nje izhajajoči politični situaciji danes. Uvodoma je v enournem predavanju predstavil bistvene točke naše novejš

zgodovine prof. dr. Arnold Suppan. Po krajšem odmoru je sledila podijska diskusija, v kateri smo udeleženci predstavili desetminutno mnenje o trenutni situaciji v Sloveniji. Povabljeni so bili dr. Egon Kapellari, dr. Josef Krainer, prof. Lojze Peterle, Marjetka Raušl novinarka iz Maribora, Peter Žieger študent v Gradcu in jaz. Program je z veliko mero humorja povezoval dr. Harald Baloch.

*Toliko imen naštevam namenoma, da bi se v kom morda zbudil **spomin** ... In **želja**, da bi se v juniju s kom srečal ... Zato naj omenim še organizatorje dneva: Katholische Aktion, Katolische Frauenbewegung, Katolische Maennerbewegung, Katolischer Akademikerverband.*

Po prvem začudenju, da so me na srečanje sploh povabili, se mi je zdelo pomembno, da sodelujem, ker sem sama pri stikih z Avstrijci pogosto opazala veliko nerazumevanja, nepoznavanja, včasih celo odpora (govorim za mojo generacijo – okoli 25 let). Kar je bilo opaziti zanimanja, se je kazalo bolj skozi eksotiko, da je moderno, zanimati se za vzhodne

države. To me je začudilo predvsem zato, ker so “vkleščeni” med ta “zaničevanja vredni vzhod”. Zadnji stavki gotovo ne držijo za ljudi, ki sem jih tokrat srečala v Gradcu. Zelo dobro so poznali našo zgodovino, veliko jih je poznalo osnove slovenskega jezika, nekaj jih je imelo prednike v Sloveniji, spet drugi sodelujejo na gospodarskem področju. Njihova **drža je tokrat izražala poznavanje in zanimanje**. Zvečer mi je starejši gospod na prijetnem literarnem večeru ob prebiranju romana Janija Virka *Zadnja Sergijeva skušnjava in okušanju naše kapljice* povedal anekdoto na svoj račun: “Vedno smo v šoli radi zabavljali na račun t. i. vzhoda. Veliko šal smo poznali na račun Prage, katere seveda nihče od nas niti od daleč ni videl. In kako sem bil začuden, ko mi je pri geografiji prvič postalo jasno, da pravzaprav sam živim v bolj vzhodnem mestu in da se Praga nahaja nad nami. In to je bilo, prosim, v mojih študentskih letih. **Zaradi samosramu sem si zavestno želel izvedeti več. Zato sem danes tu.**”

Glede na to, da so bila področja Cerkev, politike in medijev že zasedena, so me prosili, naj spregovorim nekaj več O SLOVENSKI KULTURI, NAŠEM ZNAČAJU, LITERATURI IN JEZIKU.

Šele zadnjih deset let je soseda Slovenija neodvisna država. In kje so bili Slovenci prej? V Jugoslaviji? “Z narodi v

Jugoslaviji smo prek krvi bratje, prek jezika bratranci in prek kulture tujci,” je povedal že pred 80 leti naš pisatelj Ivan Cankar. In podobno velja vse do danes. Po neki anketi iz leta 1995, kateremu narodu se zdijo Slovenci sami sebi najbližji, so prva tri mesta zasedle Bavarska, Švica in Avstrija, šele potem sta prišli na vrsto Češka in Hrvaška ter popolnoma na koncu pravoslavni in muslimanski svet južnega Balkana. Prej smo vendar 1000 let spadali v nemško govoreči prostor, od tega 700 let k Avstriji.

Nekaj podobnega velja za slovenski jezik: Nedvomno je slovenščina slovanski jezik, pa je vendarle drugačen. V jeziku se najlepše odseva kultura govora in je ogledalo ljudi, ki ga govorijo. Slovenščina je jezik, ki **izvorno ne pozna nikakršnih kletvic**. Vse, ki jih danes poznamo, izhajajo iz srbsčine in hrvaščine in smo jih pridobili v zadnjih 70 letih. Priznati moramo, da smo zraven pridobili še odprtost in toplino juga, kar nam je prav tako po 1000 letih odvzelo nekaj znane zaprtosti slovenske duše. Ta zaprtost in bolečina se jasno odražata tudi v naši literaturi, ki je **literatura zatiranih**. Pasivnost, nemoč in tiho trpljenje na eni strani, a na drugi skoraj enakovredno tudi hrepenenje po drugačnem. Brez lastne države smo se Slovenci kot narod začutili prek literature.

In literatura je bila pogosto gonilna sila: vsak trenutek v življenju malih držav je bitka za preživetje – vojna z biologijo, ki kreativnosti pusti komaj kaj prostora. Tako nam je **literatura postala surogat za nacionalno identiteto**. In pesniki in

pisatelji rabini.

Kako neverjetno globoko in raznoliko se je ukoreninila slovenska literatura v naš vsakdan, lepo opisuje v Ameriko izseljeni slovenski pisatelj Louis Adamič v letu 1934: “Komaj še opazim to, kar me je od otroštva nejasno spremljalo: da je poleg kmetijstva kultura Slovincem najmočnejša panoga. V Ljubljani imamo sedem knjigarn, dve sta stari že nad sto let. V dveh letih je bilo v Ljubljani 48 predstav Hamleta. Veliko cest v mnogih slovenskih mestih je poimenovanih po pisateljih, pesnikih, dramatikih in slovničarjih. Največji spomenik v mestu na osrednjem ljubljanskem trgu je posvečen pesniku Francetu Prešernu. Ekskurzije slovenskih učencev pogosto vodijo h grobovom ali rojstnim mestom pisateljev.”

Knjige so bile dolgo spremljevalke tudi kmetovega vsakdana. Slovenska Mohorjeva družba v Celovcu je svojo naklado letne zbirke med letoma 1860 in 1918 vsako leto podvojila, tako da se je v letu 1918 naklada povzpela do zavidljivih 100.000 naročnikov. Od tod izhaja rek: Kaj je en Slovenec? Založba. Kaj sta dva Slovence? Literarna družba. In kaj so trije Slovenci? Nova založba.

Ker je Slovenija pred desetimi leti postala samostojna država, literatura ni več edino sredstvo nacionalne identitete. Lahko se svobodneje giba po poljih estetike, vendar s precej manj vpliva in pomena. **Pisatelji niso nikakršni rabini več.** Brez sledu so izginili naši hrepenenjski miti, sanje in upanja. Tudi, če se zdi, da v neodvisnosti niso več potrebni, se jasno kaže, da smo prehitro

spremenili naš vrednostni sistem. Vse, kar nekaj velja, mora prinašati denar. In t. i. visoka literatura gotovo tu nima nikakršnega mesta več.

Tako so se danes naši pisatelji znašli v novi pat situaciji, ker ne morejo več pisati za široko bralstvo. Naklade se redko dvignejo nad 5.000 izvodov. Kaj je torej ostalo od naroda pisateljev in založnikov? Po najnovjših statistikah v zadnjem letu 40 % ljudi ni prebralo niti ene knjige. Naenkrat smo se znašli v svetu materializma, pod prisilo uspeha in opaženosti za vsako ceno. Zato v velikem delu slovenske literature **znova vznikata že znani melanholija in pasivnost.** Danes boste le težko našli Slovence, ki v svoji bližini ne pozna nikogar, ki se je odločil za **samomor.** Takoj za Madžarsko si je Slovenija prislužila neugledno drugo mesto v evropski statistiki samomorov. Idila na sončni strani Alp je izginila.

Na začetku 20. stoletja je bilo število Slovencev primerljivo z Danci ali Slovaki. In danes? 50 let kasneje nas je več kot pol milijona manj – 600.000 jih je **emigriralo**, največ v Evropo, veliko tudi v Južno Ameriko. Tako emigranti predstavljajo 20 % slovenske populacije. Tudi tu smo v **samem vrhu evropskih statistik.** Po drugi svetovni vojni se je samo v Argentino preselilo 6.000 intelektualcev.

Danes je bilo že večkrat omenjeno, da je “soseda Slovenija” ena od najmanjših evropskih držav s samo dvema milijonoma prebivalcev. Trg je majhen. Ne samo v gospodarstvu, ampak predvsem v znanosti. Vsi strokovnjaki določenega

področja se med seboj poznajo, zato je **prostor diskurza precej ozek**. Poleg tega je nemogoče zapolniti posamezna specialna področja, ker je preprosto premalo ljudi, premalo izbire in premalo konkurence. Za moj študij primerjalne književnosti obstaja samo Univerza v Ljubljani. Torej nimam izbire! In tudi tu je ponudba predavanj zelo omejena. Ravno pri izobraževanju naj bi v novi Evropi regij prišlo do sodelovanja med obema deloma Štajerske – med univerzama v Gradcu in Mariboru, da bi tako izkoristili potencial obeh prestolnic. Če bo med nami kot najbližjimi sosedi potekala izmenjava znanj in mnenj v dialoški komunikaciji, potem bo to v naslednjem koraku možno tudi na vseevropski ravni.

Na krasu imamo znan veter, burjo, ki vedno piha od Alp proti morju. Zato rastejo vsa drevesa v eno smer. In kaj bi se zgodilo, če naenkrat tega vetra ne bi bilo več? Bi drevesa začela rasti pokonci? Seveda ne. In če bi jih poskušali zravnati s silo? Potem bi obstajala velika nevarnost, da bi jim poškodovali korenine. Tudi to bi bilo prenevarno, ker so debla že ukrivljena in **niti ne vedo, kaj pomeni – rasti vzravnano**. Ves čas svojega življenja niso rasla drugače. Lahko le upamo, da ta kriva rast ni zapisana v njihovih semenih in bodo po prenehanju pihanja burje nova drevesa **sama po sebi začela rasti pokonci**.

Potrebujemo tudi več informacij. O nas – Slovencih in Avstrijcih – v vsakdanu.

Kot sosedih. Predvsem v medijih. Gotovo nima enake teže informacija o vulkanskem izbruhu nekje na Sumatri kot to, kar je novega pri naših sosedih. Poleg razprav o slovenskih oznakah naselij na Koroškem, o avnojskih sklepkih in podobnih neprijaznostih ste lahko v Avstriji slišali komaj kaj lepega o Sloveniji. Ne bi bilo slabo do svoje sosede pristopati z **večjo radovednostjo** in o tem, kar ste se naučili, tudi **pripovedovati dalje**.

V turizmu že obstajajo mnogi programi, ki se ne ozirajo na državne meje. Če za mejo ni le črna luknja, ampak poti gredo in vabijo naprej, potem lahko upamo tudi na čustveno povezavo, ki se bo vzpostavila med obema Štajerskama. Seveda potrebujejo ljudje z obeh strani nekaj časa, da se privadijo na skupno življenje. Gotovo je lažje, **če sosedje dobijo tudi nek obraz** in danes ste imeli priložnost spoznati tri nove. Tako je iz neznane dežele na jugu postala oprijemljiva domovina Marjetke, Petra in Nataše.

In obrnjenoma velja enako. Čim več ljudi poznam iz Avstrije, tem bolj se me **dotaknejo njihovi problemi in lažje razumem njihovo obnašanje**. Oscar Wilde je zapisal: “Amerika in Anglija **imata veliko skupnega. Jezik je seveda izvzet.**” Ali ne bi to lahko veljalo tudi za nas? Slovenija in Avstrija imata namreč veliko skupnega. Škoda bi bilo, če bi bil ravno jezik ovira do prijetnega skupnega bivanja v znova združeni Evropi.

50-LETNICA SIIAEC V BERLINU

OD 8. DO 10. JUNLJA 2001 (p. H. Busserly, DJ)

Prišli smo iz Albanije, Nemčije, Avstrije, Belgije, Španije, Francije, Italije, Poljske in Slovaške; letno srečanje SIIAEC (Mednarodni sekretariat katoliških inženirjev, agronomov in ekonomistov) je bilo tudi priložnost za proslavo njegove 50-letnice in bilo je priložnost za snidenje pomembnih osebnosti, ki se med seboj poznajo in so sodelovale v SIIAEC vrsto let, kot npr. Mario d'Erme, Luis Petit Herrera, Gerald Stein, sedanji predsednik Wolfgang Spitaler, generalni tajnik Bernard Hyon in duhovni asistent p. Gonzague Callies. Po padcu "zidu" so se nam pridružili tudi Slovaki, ki jih predstavlja Josef Habovstiak, naš podpredsednik; mlad albanski par je zastopal katoliške izobražence svoje dežele.

PETDESET LET ZGODOVINE

Od ustanovnega kongresa leta 1951 v Saint Germain-en-Laye s temo *Katoliški inženir v modernem svetu* je SIIAEC na številnih zborovanjih in sestankih obravnaval razne teme o

odgovornosti inženirjev, kot npr: Tehnični napredek in krščansko življenje, Humanizacija dela, Tehnični in industrijski mednarodni odnosi. Sicer se je SIIAEC osredotočil na problematiko razvoja: voda, energija, urbanizem, kmetijstvo, prehrana, komunikacijske tehnike, vse na širšem svetovnem področju. Dejansko je SIIAEC, mednarodna nevladna organizacija, posredoval pri UNESCO, FAO in pri ILO; za pripravo svoje skupščine v decembru 1968, posvečene inženirskim vprašanjem našega časa, je UNESCO prosil za prispevek SIIAEC, in poslali smo poročilo. V zadnjem desetletju je bilo več sestankov v zvezi s spremembami v prejšnjih komunističnih državah in v zvezi z globalizacijo.

Udeležencem berlinskega sestanka je naš zgodovinar Mario d'Erme razdelil knjižice s podrobnim opisom naše zgodovine; Luis Petit Herrera poudarja glavne miselne vzorce in prepričanja, ki navdihujejo SIIAEC. P. Gozague Callies osredotoča pozornost na nove izzive, posebej na prijazno sprejemanje migrantov in na

potrebo katoliškega in pravoslavnih svetov za medsebojno priznanje.

SIIAEC, POKLICNO TAJNIŠTVO PAX ROMANE

SIIAEC je eno od poklicnih tajništev Mednarodnega gibanja za katoliške intelektualne zadeve Pax Romana, poleg tajništev za pravnike, umetnike, srednješolske profesorje in Mednarodno tajništvo za znanstvena vprašanja. Pax Romana, prisotna na vseh celinah, se bori za človekove pravice, pa tudi za pravičnost, razvoj in bolj humano "globalizacijo". V tem okviru lahko SIIAEC uveljavlja svoj prispevek, vključno odgovornosti inženirjev, z večjo odprtostjo izmenjav, n.pr. med Američani severa in juga. Kljub posameznim filialam v Latinski Ameriki ostaja SIIAEC pretežno evropski.

TEME BERLINSKEGA ZASEDANJA V JUNIJU 2001

Vsakoletno srečanje nudi priložnost za boljše poznavanje stanja v deželi gostiteljici. Leta 2000 v Bratislavi smo med pogovori spoznali slovaške težave, pa tudi njeno bogastvo. Profesor Hajduk je govoril o tem, kako se je moral po vnovični ustanovitvi Katoliške univerze v Trnavi, neposredno po padcu komunizma, spopasti s poskusi Mečiarjeve vlade, da univerzo zapre. Pri tem mu je bila v veliko pomoč fundacija, ki jo je moral v ta namen s svojo modrostjo in prodornostjo ustanoviti.

V Berlinu sta dva nemška govornika prikazala situacijo dveh Nemčij z vprašanjem: "Dve Nemčiji in njuna združitev – uporaben poskus za druge dežele-kandidatke za Evropsko unijo? Vloga kristjanov." Kljub gospodarski pomoči Zahodne Nemčije Vzhodni, Zahod še vedno podcenjuje Vzhod in je do njega nezaupljiv: delovna izkušnja v podjetju na vzhodu nikakor ne povečuje vašega C.V. (Curriculum vitae)! Nedvomno bosta potrebni še dve generaciji, da se stare rane zacelijo.

Čas, ki smo ga preživeli v majhnih delovnih skupinah, je omogočil, da poudarimo tekoče probleme: nešteto priseljencev, ki prihajajo z juga proti Španiji na preobremenjenih barkah, doživijo brodolom; mnogo priseljencev v Italijo prihaja iz Vzhodne in Srednje Evrope, Cigani, ki se težko vključujejo na Slovaškem, pa tudi v drugih deželah.

V nekdanjih komunističnih državah se pojavljajo težave v odnosih med generacijami: med tistimi, ki so poznali komunizem in nosijo brazgotine in med mlajšo generacijo. V teh deželah tudi sožitje kristjanov s prejšnjimi komunisti ni vedno lahko. Tisti, ki so nam govorili o teh problemih, nanje ne gledajo nezainteresirano: dejavno se vključujejo v delo s priseljenci in sodelujejo pri raziskavah in razvoju tehničnih in političnih rešitev.

PROGRAM ZA PRIHODNOST

Sklenili smo nadaljevati z našimi letnimi sestanki, ki nam prinašajo boljše vedenje o deželi-gostiteljici in krepijo naše vezi z njo.

Ali moramo zato predvideti širšo konferenco s temo, skupno vsem deželam? V neposredni prihodnosti se zdijo druge metode prikladnejše.

Vsako nacionalno združenje prireja sestanke in teme ene dežele pogosto zanimajo tudi druge.

Zato bi bilo dobro razmisliti, da na sestanke, ki jih organizira neka dežela, povabijo tudi člane SIIAEC iz drugih dežel. Seveda pa tak predlog vključuje obilo priprav.

Mladi strokovnjaki MCC pripravljajo v novembru 2002 v Poitiersu širši sestanek o novih komunikacijskih tehnologijah; nekaj podobnega so želeli Španci. Ali ne bi bilo primerno predvideti manjši usklajevalni sestanek v Madridu, in tudi na Dunaju, ki je laže dostopen za ljudi iz dežel Vzhodne in Srednje Evrope, tako, da bi v Poitiersu pri pogovorih lahko sodelovali tudi predstavniki drugih dežel?

E-mail je postal poleg navadne pošte komunikacijsko sredstvo, ki omogoča povezavo z določeno osebo ali skupino, zainteresirano za določena vprašanja, ne da bi čakali na sestanek. Tudi globalizacija je ena izmed tem SIIAEC; Wolfgang Spitaler zbira vire o tem vprašanju, kratke prispevke iz knjig in člankov. Luis Petit želi razviti dve temi: *Merjenje napredka* in *Kako se izogniti izkoriščanju virov (resursov) s protisocialnimi nameni*. Evropsko združevanje ostaja še naprej stalen cilj prizadevanj.

Kje bo naslednji sestanek SIIAEC leta 2002? Morda na Poljskem. Udeležba na vsakoletnih sestankih SIIAEC nam je vedno v veselje in pomeni utrjevanje prijateljskih vezi kljub težavam z jeziki in krhki naravi mednarodne organizacije.

Okoli dvajset se nas je zbralo v Berlinu. Potrebno je sodelovanje mlajših rodov. Če želimo pri graditvi Evrope pomagati drug drugemu in če skupaj, kot kristjani, razmišljamo o uveljavljanju več pravičnosti in solidarnosti v našem svetu, bodo potrebna še precejšnja vlaganja.

Prevedel Gregor Petrovčič

ZAPISNIK SESTANKA SIIAEC V BERLINU / KLADOW

OD 8. DO 10. JUNIJA 2001

1. DOBRODOŠLICA

V petek zvečer so po kratkem pozdravu v imenu SIIAEC (W. Spitaler) in v imenu gostiteljice GKID (G. Stein) udeleženci predstavili sebe in svoje nacionalne organizacije. Devet dežel je zastopalo petindvajset udeležencev. Predstavniki Združenega Kraljestva, Slovenije, Madžarske in ZDA so se opravičili po telefonu ali e-pošti in so potrdili svojo namero ostati v organizaciji.

2. PREDAVANJE O ZDRUŽITVI DVEH NEMČIJ

V soboto zjutraj se je seja pričela s kratko molitvijo, ki jo je pripravil p. Gonzague Callies.

Nato je dr. Scharper, poslanec stranke CDU/CSU v Bundestagu, odprl sobotni program s predavanjem o združitvi dveh Nemčij:

Navdušenje leta 1989 se je, korak za korakom, spremenilo v streznitev po spoznanju, da je združitev dveh zelo različnih nemških dežel zahtevno opravilo. Premagati gospodarske in miselne probleme, kljub optimalnim pogojem: isti jezik, ista kultura pred razcepitvijo, močno gospodarstvo v večjem – zahodnem – delu, s pomembno pripravljenostjo za pomoč. Ko je kancler Helmut Kohl

vprašal gospodarske svetovalce, kaj predvidevajo, so ti govorili o 600 milijardah DEM dodatnega dohodka za državo po združitvi. Dejansko pa je poseben davek za pomoč vzhodnemu delu dosegel breme 1.200 milijard DEM.

Industrija v Vzhodni Nemčiji je skoraj v celoti propadla, ker se je zrušilo tržišče komunističnih držav COMECON in povpraševanje po vzhodnih proizvodih je usahnilo. V letu 1989 je imela DDR 9 milijonov zaposlenih, danes le 6 milijonov. En milijon prebivalcev se je preselil iz vzhodne v zahodno Nemčijo. Zahodni denar in odlična strokovna izobrazba v vzhodni Nemčiji sta znova oživila infrastrukturo in zahodno usmerjeno industrijo. Če nekdo ima zaposlitev ali pokojnino, ima standard primerljiv državljanu na Zahodu. Težava pa je velika stopnja brezposelnosti (17 %).

Stranka CDU/CSU je ustanovila posebno komisijo za proučevanje vsakega od novih zakonov glede na njihove posledice za državljane na Vzhodu.

Gospodarske težave združitve so rešene, za rešitev miselnih pa bosta verjetno potrebni še dve generaciji. Ljudje z vzhodnega dela Berlina imajo npr. navado reči: "Včeraj sem bil onstran" (zidu namreč...). 60 % zahodnih Nemcev še ni

obiskalo vzhodnega dela domovine.

PDS, nekdanja komunistična stranka, je zmagala na zadnjih volitvah v Berlinu in bo verjetno dobila županski sedež. (Županske volitve bodo 15. septembra). Eden od razlogov za miselno pregrado ob združitvi je prav gotovo znatna kupna moč "zapadnjačkov", ki prihajajo v vzhodni del (pripomba enega izmed udeležencev sestanka).

Po padcu meje se ljudje selijo iz vzhoda na zahod, denar pa se giblje iz zahoda na vzhod, kjer ne samo, da gradi infrastrukturo, temveč tudi pokupi vse, kar je zanimivega.

Vloga kristjanov bi bila pomagati prebroditi miselne težave z medsebojnimi srečanji, pogovori, prepričevanjem, razumevanjem in podporo. Ta vloga bo prav gotovo enaka, ko se bo Evropa odprla novim kandidatkam za EU (pripomba zapsnikarja).

3. STANJE ORGANIZACIJ KATOLIŠKIH IZOBRAŽENCEV V NEMČIJI

Gospod Andreas Hölscher je prikazal težko stanje organizacij katoliških izobražencev v Nemčiji. Prvi problem je upadanje števila članov KAD (Zveza nemških akademikov): od 6.000 do 7.000 leta 1984 na 1.800 leta 2000. Od 21 članov v Berlinu so na letni Občni zbor prišli le 4 ...

Večina študentov, članov katoliških univerzitetnih organizacij, se po končanem študiju ne vključuje v KAD. Škofovska konferenca zmanjšuje denarno podporo;

do sedaj je organizacija prejela 700.000 DEM za plače vodstva. Samo nekaj največjih konferenc sponzorirajo; organizacije lahko računajo na pomoč, če imajo več kot 3000 članov. Od posebnih sekretariatov KAD obstojata še zdravniški in pravniški, inženirski in profesorski pa ne več.

Poleg KAD obstojajo v Nemčiji še druge katoliške organizacije, kot npr. CV, KV, Bund Neudeutschland in druge, ki niso direktno vezane na škofovsko konferenco.

4. PATER G. CALLIES: POROČILO O SEDANJEM STANJU V EVROPI

Pater G. Callies je govoril zlasti o polarizaciji znotraj Evrope in med Evropo in revnimi deželami zunaj nje. Nekaj idej za ustvarjanje bolj humanih družb:

- ustvarjanje bolj humanih skupnosti na politični in osebni ravni;
- soočenje z vprašanjem priseljevanja: mobilnost človeške osebe je temeljna pravica;
- ni humano zapirati evropske meje, graditi novi "zid";
- asimilacija ni edina rešitev vprašanja priseljevanja;
- identiteto in duhovne običaje je treba spoštovati obojestransko (v delovnih skupinah so razpravljali o dobrih in slabih rešitvah);
- enako plačilo za enako delo;
- sprava med vzhodom in zahodom, med latinskimi, germanskimi, slovanskimi deželami;
- poiskati nov način življenja, učiti se deliti;

5. LUIS PETIT: POGLED NAZAJ NA PETDESET LET SIIAEC

Razdeljene so bile kopije predavanja, glavne točke pa smo povzeli in zapisali za tiste, ki se sestanka v Berlinu niso udeležili. Celotno besedilo predavanja (16 strani) lahko na željo pošljemo.

V *prvem delu* je prikazan zgodovinski pregled 50 let SIIAEC, navezujoč se na besedilo Maria d'Erme (UCIT).

Na osnovi številnih pozitivnih in negativnih dogajanj ter tehnoloških, socialnih in političnih sprememb, je Luis Petit v *drugem delu* identificiral sledeča vprašanja za razmišljanje, ki so bila in so še odločilna za SIIAEC: humanizacija gospodarskih sistemov, gospodarska in socialna polarizacija (revščina), viri (energija), družbeni vpliv novih telekomunikacijskih sredstev, proizvodnja in prodaja orožja, kritična ocena vpliva denarnega trga na polarizacijo dohodka in dela (dolгови revnih dežel), ekologija.

V *tretjem delu* je poudarjena potreba po osebni etiki s stvarnimi primeri:

- biti lačen en dan v tednu (le dve preprosti jedi), da bi občutili, kako živijo ljudje, ki so lačni vsak dan;
- asketska raba televizije;
- kritična ocena oglasov in reklame, bojkot nekaterih dobrin;
- živeti tri mesece z uradno najmanjšimi dohodki (plus stalni stroški za stanovanje, davke itd.);
- živeti odprto držo do tujcev;
- živeti solidarnost (npr. pomagati nezaposlenim);

V *četrtm delu* Luis predlaga cilje za

vplivanje na proces globalizacije:

- vplivati na mednarodne gospodarske organizacije, kot npr. Svetovno banko in Svetovno trgovinsko organizacijo, da se borijo proti svetovni revščini in ekološkim grožnjam;
- zmanjšati pretiran promet v korist regionalne ekonomije;
- ustaviti vračilo dolgov revnih dežel v korist socialnih podpor v teh deželah;
- uporabljati moderno telekomunikacijo za lobiranje v prid socialne odgovornosti;
- podpirati mala in srednja podjetja pri odpiranju novih delovnih mest;
- paziti na etično vlaganje denarja ("zelene banke");
- podpirati socialne iniciative proti preveliki polarizaciji dohodka in v korist človekovih pravic, tudi na mednarodni ravni: aktivnost nevladnih organizacij pri ZN;
- podpirati učenje človekovih vrednot v izobraževanju inženirjev in ekonomistov za izravnavo profitne usmeritve globalne ekonomije.

Mnogo teh ciljev je že bilo vključenih v razmišljanja in dejavnosti SIIAEC v preteklih letih, bodo pa vse pomembnejši v prihodnosti.

Za *sklep* je Luis Petit ugotovil, da ima mnogo inženirjev in uslužbencev kljub ogromnemu napredku tehnologije v zadnjih petdesetih letih etične probleme v soočanju s trdimi pravili biznisa. Nekateri teh problemov:

- razlika med potrebami zaposlenih in delničarjev;
- razlika med gospodarskimi in človeškimi vrednotami udeležencev v poslovanju;

pogosto gospodarska vrednota prevlada;
- vprašanje vrednotenja zaposlenih, ko je treba braniti dober značaj proti ambiciji.

Po drugi strani imajo inženirji in uslužbenci srednjega nivoja probleme s prepričevanjem svojih nameščencev ali delavcev:

- da avtomatizacija in racionalizacija nujno zmanjšujeta obseg fizičnega dela, toda najti bo treba nove dejavnosti;

- da so viri (resursi) podjetja omejeni;

- da je kapital delničarjev potreben za investiranje;

- da previsoki stroški dela lahko prisilijo podjetje, da zmanjša število zaposlenih.

(Pripomba zapisnikarja: uradnik srednjega nivoja mora v pogovoru s šefom skrbeti za svoje delavce, v pogovoru z njimi pa mora zagovarjati vodstvo ..., ostre razprave z delavci pa se ne sme bati.)

6. WOLFGANG SPITALER: POGLED NA 50 LET SIIAEC

Glede na današnjo situacijo SIIAEC je Wolfgang ugotovil, da potrebujemo nov zagon, močnejše prepričanje o nujnosti mreže, kot je SIIAEC, in boljšo strategijo. Potem je pojasnil, čemu Cerkev potrebuje mrežo, kakršna je SIIAEC in če mu to prav sedaj in zakaj je potrebno lobiranje za human ekonomski sistem.

Nekaj najpomembnejših odlomkov:

- Posamezni kristjani ne morejo proučiti in ovrednotiti ogromnih količin informacij, ki zadevajo ekonomijo in krščansko etiko; zato potrebujemo mrežo odgovornih ljudi, mednarodno mrežo, saj ekonomija prizadene vsako deželo na svoj način.

- Globalni ekonomski sistem, ki polarizira dohodek in delo, je potreben lokalne in globalne solidarnosti.

- Sistem nas prepričuje, kako potrošiti dobrine in čas, zato potrebujemo občutek za resnično kvaliteto življenja.

- Sistem prizadeva rane osnovnim prvinam družbe, kot sta družina in vzgoja otrok; potrebujemo socialno vzdržljivost.

- Sistem poskuša zaobiti stroške ekološke vzdržljivosti, zato potrebujemo duha spoštovanja svetá kot Božjega stvarstva in kot bogastvo za prihodnje rodove.

- Cerkev in še posebej SIIAEC morata biti lobby (praktična zagovornika) za humano globalno ekonomijo.

- Bolj humana ekonomija je mogoča! (Glej deklaracijo iz Lilla, Kongres MCC 2000.)

Tem splošnim pripombam je Wolfgang dodal še stvarne predloge za prihodnje delovanje SIIAEC, o katerih smo pozneje razpravljali. Tu so rezultati:

- Življenje nacionalnih organizacij SIIAEC: za našo SIIAEC-pošto je posamezna nacionalna organizacija naprošena za prispevek o svoji tekoči dejavnosti. Predlogi: kratko poročilo o Kongresu MCC 2000 v Lillu ali poročilo UCIT o konferenci *Delo kot ključ do socialnih vprašanj* v Rimu/Vatikanu septembra 2001 (ob 20. obletnici okro•nice *Laborem exercens* papeža Janeza Pavla II.). O tem predlogu v Berlinu ni bilo odločitve; gotovo bo besedilo pripravljeno za naslednje obvestilo.

- Sodelovanje z našimi prijatelji iz "reformskih dežel", ki so bile naprošene, da se pridružijo naši poštni mreži in da

pripravijo naše naslednje srečanje. V obstoječem seznamu naše e-pošte so že naslovi iz petih reformskih dežel. Naši poljski prijatelji iz Kedzierzyn-Kozle nameravajo pripraviti naš naslednji sestanek (glej točko 8).

- Nov pristop za boljše stike z zahodnimi deželami: predlog za stik s predsednikom MCC. Vprašanja za pogovore: uporaba tajništva MCC, udeležba MCC pri poštnem obveščanju SIIAEC, sodelovanje z Mladimi profesionalci MCC. Animator se bo skušal srečati s sedanjim ali še bolje z naslednjim predsednikom, ki bo prevzel dolžnosti januarja 2002. Najprej bomo povabili tiste zahodne dežele, ki še niso članice, naj se vključijo v pošno dajavnost SIIAEC. Novi naslovi so zaželjeni!

- Dejavnosti Mladih profesionalcev: Predlog za prošnjo Mladim profesionalcem, da povabijo predstavnike drugih dežel na sestanek MCC. Odločili smo se, da pripravimo udeležbo Mladih profesionalcev SIIAEC na srečanju MCC novembra 2003 in – če je smotrno – pripravljajni sestanek na Dunaju.

- Študije SIIAEC: predlagano je bilo, da se uporabi e-pošta za razpošiljanje nacionalnih prispevkov za izbrane teme (en koordinator na de•elo). Rezultat razprave: posamezne de•ele naj predlagajo različne teme, kar pomeni v prihodnje decentralizacijo posameznih študij. Vabimo nacionalne organizacije, da pošljejo kratke sestavke o temah za razpošiljanje po e-pošti oz. za predstavitev na našem naslednjem sestanku. Koordinatorji še niso bili imenovani. Do naslednjega sestanka naj bi skušali najti

stik s koordinatorji večjih nacionalnih organizacij. Predlagane teme (dodatno k preostalemu vprašanju *Globalna ekonomija pod krščanskim vidikom*): Ocena – kaj je napredek; kako preprečiti projekte, ki so proti socialni blaginji; kako graditi Evropo; priseljevanje; nezaposlenost.

- Služenje SIIAEC: Wolf nas je opogumil z informacijo o obstoječih ali načrtovanih dejavnostih, podobno kot jih je v Bratislavi predlagal Josef Habovstiak.

- Izmenjava duhovnosti v vsakodnevnem življenju: Wolf predlaga uporabo e-pošte.

7. SPLOŠNE TEME

Mario d'Erme je prosil za spremembo v zvezi s povabili in zapisnikom.

- V seznam navadne in e-pošte naj se vključi uradne naslove nacionalnih organizacij.

- Vabila morajo biti poslana po navadni pošti, po razpravi pa le, če ni naslova e-pošte.

- Vabila in zapisnik morajo biti razposlani prej.

8. NASLEDNJI SESTANEK

Naši poljski prijatelji nameravajo pripraviti sestanek SIIAEC v juniju 2002. Lokacija naj upošteva stroškovno in časovno smotrnost potovanja. Po posvetovanju s prijatelji iz KIK-a bo Bernard Hyon poslal končno sporočilo.

Prevedel Gregor Petrovčič

Izveček iz pravil društva

7. člen: Naloge društva so:

1. vzpodbujati člane k osebni in skupinski študiju perečih družbenih vprašanj v krščanskem duhu,
2. prirejati predavanja, seminarje in pogovore za člane društva, za ostale pa v skladu z veljavnimi predpisi in v okviru dejavnosti društva,
3. organizirati posvetovanja o posameznih vprašanjih s področja dejavnosti društva,
4. organizirati posebne tečaje za stalno izobraževanje,
5. izdajati društvene publikacije v skladu z veljavnimi predpisi in posredno ali neposredno sodelovati pri drugih javnih občilih,
6. objavljati svoja stališča k aktualnim vprašanjem,
7. povezovati svoje člane s prirejanjem družabnih srečanj, izletov in drugih oblik medsebojnega spoznavanja,
8. sodelovati s podobnimi organizacijami doma in po svetu.

Društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI) je članica mednarodne organizacije **Pax Romana**, ki ima svetovalni status pri Združenih narodih v New Yorku, Genevi in na Dunaju pa tudi pri Unescu v Parizu.

Pax Romana, in z njo SKI, si prizadeva izražati moderno kulturo v luči krščanske vere z naslednjimi cilji:

- s filozofskimi, znanstvenimi in tehnološkimi prispevki sodelovati v dialogu, da bi ugotovili, kako bi bolje izrazili krščansko vero v okviru današnje kulture in kako bi obogatili kulturo z bogastvom verovanja,
- kritično analizirati glavne ideje in mite, da bi napredovali k svobodnejši, odprtejši in tolerantnejši družbi,
- prispevati k razvoju pravičnosti, svoboščin, človekovih pravic in pravic narodov s ciljem ustvariti mir,
- pospeševati teološko ustvarjalnost ob upoštevanju posebne pristojnosti poklicnih teologov,
- pomagati kritičnim skupinam kristjanov pri usklajevanju njihove zvestobe evangeliju in intelektualne ter moralne odgovornosti,
- pospešiti sodelovanje in dialog tako med skupnostmi različnih verskih tradicij kot tudi med verujočimi in neverujočimi,
- vsposbuditi kulturne stike, ki temeljijo na spoštovanju različnosti, odpravi nadvlade in diskriminacije ter na priznavanju pluralizma krščanskih občestev.

VSEBINA

France Cvelbar

UVODNIK

Vinko Ošlak

VSTAJENJE MRTVIH IN NIHILIZEM

Vinko Ošlak

KAKO IVIM (SVOJE) KRŠČANSTVO

Nataša Cotman

POROČILO O SREČANJU V GRADCU, SLOVENIJA - 40 KM

50 - LETNICA SIIAEC V BERLINU OD 8. DO 10. JUNIJA 2001

ZAPISNIK SESTANKA SIIAEC V BERLINU / KLADOW OD 8. DO 10. JUNIJA 2001